

**RIJKSINSTITUUT VOOR ZIEKTE- EN INVALIDITEITSVERZEKERING
DIENST VOOR GENEESKUNDIGE VERZORGING
WETENSCHAPPELIJKE RAAD**

**Farmaceutische kengetallen
Farmaceutische verstrekkingen
Ambulante praktijk**

2014

Farmaceutische kengetallen

Farmaceutische verstrekkingen

Ambulante praktijk

Comité voor de evaluatie van de medische praktijk inzake geneesmiddelen

Voorzitter:

M. VERMEYLEN

Ondervoorzitter:

G. HANS

Secretaris:

H. BEYERS

Leden:

J.-P. BAEYENS, M. BAUVAL, G. BEUKEN, J. BOCKAERT, A. BOURDA, M.-H. CORNELY, J. CREPLET, E. DE BAERDEMAEKER, Ch. de GALOCSY, J.-P. DEHAYE, J. DE HOON, J. DEPOORTER, T. DE RIJDT, M. DE ROECK, J. DE SMEDT, M. DEVRIESE, P. DIELEMAN, J. GERARD, F. HELLER, Y. HUDSEN, P. LACOR, M. MOURAD, G. NIESTEN, T. POELMAN, F. PROFILI, A. SCHEEN, E. SOKOL, F. SUMKAY, C. VAN DEN BREMT, R. VANDER STICHELE, O. VAN DE VLOED, P. VAN HOORDE, B. VAN ROMPAEY, D. VOS, D. ZAMUROVIC.

De informatie uit deze handleiding mag niet overgenomen worden zonder toestemming van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering. Deze informatie mag in geen geval gebruikt worden voor publicitaire doeleinden.

Zeventiende editie, december 2015

Verantwoordelijke uitgever: J. DE COCK, RIZIV, Tervurenlaan 211, 1150 Brussel

Inhoudstafel

1. Inleiding	3
2. De gegevensinzameling	6
3. Resultaten	7
3.1 Globale gegevens.....	7
3.1.1 De verdeling over de anatomische hoofdgroepen in 2014	7
3.1.2 Evolutie 2006-2014 van de anatomische hoofdgroepen.....	9
3.1.3 Therapeutische hoofdgroepen per geslacht en leeftijdsklasse.....	11
3.1.4 Verdeling van de farmaceutische specialiteiten volgens statuut.....	14
3.2 Gegevens volgens voorschrijver	16
3.2.1 Verdeling van de voorschriften over de voorschrijvers in 2014	16
3.3 Gedetailleerde gegevens over bepaalde therapeutische klassen	18
3.3.1 Geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD.....	18
3.3.2 Antibiotica	23
3.3.3 Antidepressiva	27
3.3.4 Middelen tegen Alzheimer	31
3.3.5 Anti-epileptica	33
3.3.6 Hartvaatstelsel.....	35
3.3.7 Middelen gebruikt bij diabetes	41
3.3.8 Maagzuurremmers	45
3.3.9 Niet-steroïdale anti-inflammatoire geneesmiddelen.....	48
4. Conclusie en perspectieven	51
BIJLAGE	53

1. Inleiding

Deze zeventiende editie van de 'Farmaceutische Kengetallen van de Farmaceutische Verstrekkingen in de Ambulante Praktijk' gaat over de gegevens van het jaar 2014.

Om de geneesmiddelen in te delen, werd de internationaal aanvaarde rangschikking van geneesmiddelen (de Anatomical Therapeutic Chemical Classification - ATC) gebruikt. De volumegegevens werden uitgedrukt in Daily Defined Doses (DDD). Deze begrippen worden nader uitgelegd in de 'Handleiding Farmanet – uniek spoor'¹.

De gegevens in dit verslag werden ingezameld via het Farmanet-systeem. Een belangrijke opmerking is dat de gegevens verzameld in het kader van Farmanet enkel betrekking hebben op de aflevering van vergoedbare farmaceutische specialiteiten in de ambulante praktijk.

Niet-vergoedbare geneesmiddelen, magistrale bereidingen en afleveringen in ziekenhuizen komen niet voor in de kengetallen.

Sommige rusthuizen (ROB) en rust- en verzorgingstehuizen (RVT) worden bevoorraad door openbare apotheken. De gegevens over die geneesmiddelen zijn wel opgenomen in Farmanet. In welke ROB of RVT ze worden afgeleverd, kan niet worden nagegaan.

Vanaf 2004 bevat de Farmanet-databank, naast gegevens die betrekking hebben op het voorgeschreven geneesmiddel en de voorschrijver, ook gegevens over de rechthebbende. Dit heeft ons in de editie van de Kengetallen 2004 voor het eerst toegelaten gegevens te publiceren over het aantal patiënten die met een geneesmiddel uit een bepaalde therapeutische klasse worden behandeld. Het scheidt ook de mogelijkheid om gelijktijdig gebruik van verschillende geneesmiddelen te bestuderen op patiënteniveau.

In deze publicatie wordt het aantal rechthebbenden in een bepaalde periode gedefinieerd als het aantal unieke personen die (gedurende minstens een dag) in deze periode bij een ziekenfonds aangesloten waren om recht te kunnen hebben op tegemoetkomingen of uitkeringen van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen in België.

We merken op dat in dit aantal rechthebbenden de overlijdens en geboortes uit deze periode inbegrepen zijn.

Het aantal patiënten in een bepaalde periode wordt gedefinieerd als het aantal rechthebbenden die gedurende deze periode minstens 1 vergoedbare verpakking van een bepaalde geneesmiddelengroep of minstens een bepaald aantal vergoedbare DDD hiervan kregen afgeleverd in een openbare apotheek in België. Ook in dit aantal patiënten zijn overlijdens en geboortes inbegrepen.

De vermelde aantallen patiënten in deze publicatie zullen veelal slaan op deze van het ganse jaar 2014. Omwille van de dynamiek in de patiëntenpopulatie kan dit aantal niet gebruikt worden om de (punt)prevalentie van een aandoening te berekenen.

¹ zie RIZIV-website: <http://www.riziv.fgov.be/SiteCollectionDocuments/verslag-globale-analyse-farmanet-uniek-spoor.pdf>

Nemen we diabetes als voorbeeld: verder in deze publicatie zal blijken dat er in 2014 ongeveer 635.000 patiënten geteld werden die minstens 1 verpakking² van een antidiabeticum kregen afgeleverd. Hiervan zijn ongeveer 84.000 patiënten nieuw in 2014 (zij waren m.a.w. nog geen patiënt in 2013) en overlieden er in de loop van 2014 ongeveer 8.000 patiënten.

Een greep uit de vaststellingen die in deze uitgave konden gedaan worden met behulp van de Farmanetgegevens 2014 voor enkele veelvuldig voorgeschreven geneesmiddelengroepen:

Geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD

Het aandeel voorgeschreven aerosolen in vaste combinatie van een inhalatiecorticoïde met een bronchodilator blijft groeien onder de voorgeschreven geneesmiddelen bij astma en COPD. Deze keuze van een vaste combinatie maakt een regelmatige aanpassing van de behandeling in functie van de fase van de behandeling/controle (vroeger step-up en step-down) - zoals het geval is bij COPD - moeilijker bij astma (een corticosteroïde is enkel aanbevolen in bepaalde periodes waarbij telkens de werkzaamheid moet geëvalueerd worden).

Antibiotica

Als we de evolutie van de laatste jaren bekijken per antibioticaklasse dan zagen we een verhoging in het voorschrijven van amoxicilline (waarvan de aanbevolen DDD werd verhoogd) tot in 2013, wat overeenstemt met de aanbevelingen, maar ze is gedaald in 2014 in het kader van een globale vermindering in voorschrijven en terugbetaling van antibiotica.

Macroliden worden volgens de geldende richtlijnen nog te veel voorgeschreven, in het bijzonder door de kinderartsen.

Antidepressiva

Antidepressiva worden nog in een hoog percentage voorgeschreven voor (zeer) korte duur. Dit doet vragen rijzen over de indicatie van deze behandeling.

Middelen tegen Alzheimer

Het aantal patiënten dat een terugbetaling van een geneesmiddel tegen Alzheimer gekregen heeft, is verder blijven dalen in 2014 in vergelijking met de voorgaande jaren. Onder de patiënten die met deze geneesmiddelen behandeld worden, kreeg 19% een of meer neuroleptica voorgeschreven, hoofdzakelijk een zogenaamd atypisch neurolepticum.

Anti-epileptica

Bij 65-plussers worden bepaalde anti-epileptica voorgeschreven bij andere indicaties dan epilepsie (bv. neuropathische pijn).

Hart vaatstelsel

Vanaf 2014 zien we voor de eerste keer een daling in voorschrijfvolume van geneesmiddelen voor het hart vaatstelsel. Dit kan worden verklaard door een daling van het volume antihypertensiva alsook door een minder markante stijging van het volume statines dan de voorgaande jaren.

² Indien we als alternatief een minimale jaarlijkse aflevering van 80 DDD aan antidiabetica als criterium nemen (sommige niet-diabetici blijken deze geneesmiddelen voor een korte duur te moeten innemen), dan zien deze cijfers er als volgt uit: ongeveer 549.000 zulke patiënten werden in 2014 geteld, waarvan ongeveer 66.000 nieuwe patiënten zijn. Ruim 4.000 patiënten overlieden in de loop van 2014.

Middelen gebruikt bij diabetes

Het aantal behandelde diabetespatiënten in 2014 stijgt in België tot 635.000 (i.e. 5,7 % van het aantal rechthebbenden).

Maagzuurremmers

Ondanks de aanbevelingen van de CTG en de tripartite van 2010 blijven de PPI volumes stijgen, in zoverre dat, voor de eerste maal, pantoprazol belangrijker is geworden dan omeprazol.

Niet-steroïdale anti-inflammatoire geneesmiddelen

NSAID's (en PPI's) worden, in vergelijking met de globale populatie, in verhouding meer voorgeschreven (in DDD per patiënt per jaar) bij 65-plussers.

Als we kijken naar het gecombineerd voorschrijven (van NSAID's en PPI's) aan deze 65-plus-patiënten, dan merken we geen hoger volume (in DDD per patiënt per jaar) dan in de leeftijdsklasse van 31 tot 64 jaar, wat we nochtans wel zouden verwachten.

2. De gegevensinzameling

De gegevens die in het kader van Farmanet verzameld worden, zijn bijna 100% volledig. Als referentie werd gebruik gemaakt van de uitgaven bekend uit de boekhoudkundige gegevens (documenten C).

De gegevens hebben betrekking op alle voorschrijvers die geneesmiddelen hebben voorgeschreven die voor humaan gebruik bestemd waren en die geheel of gedeeltelijk in aanmerking kwamen voor een tegemoetkoming binnen de Belgische wetgeving.

Binnen Farmanet werden de volgende aantallen voorschrijvers geregistreerd (zie ook de bijlage):

Algemeen geneeskundigen (000 - 009):	20.797
Specialisten in opleiding:	3.995
Specialisten:	
Specialisten inwendige geneeskunde: <i>(inclusief cardiologen, pneumologen, gastro-enterologen en reumatologen)</i>	4.338
Specialisten pediatrie:	1.842
Specialisten dermatologie:	876
Specialisten gynaecologie:	1.784
Andere specialisten:	17.311
Tandartsen:	9.134
Totaal:	60.077

3. Resultaten

3.1 Globale gegevens

3.1.1 De verdeling over de anatomische hoofdgroepen (ATC niveau 1) in 2014 (tabel 3.1.1)

In deze tabel staat in de derde kolom onderaan het totale volume, in DDD gemeten, van de ambulante voorschriften van alle voorschrijvers. In de voorlaatste kolom wordt het gebruik uitgedrukt in DDD per 1000 rechthebbenden per dag³.

De rangschikking qua volume (in DDD gemeten) ziet er voor de anatomische hoofdgroepen in 2014 als volgt uit:

1. Hart vaatstelsel (ATC-klasse C)
2. Maagdarmkanaal en metabolisme (ATC-klasse A)
3. Zenuwstelsel (ATC-klasse N)
4. Ademhalingsstelsel (ATC-klasse R)

Bijna driekwart (72,1%) van het verbruik van geneesmiddelen (in DDD) die in ons land via de openbare apotheken worden afgeleverd, is toe te schrijven aan geneesmiddelen die behoren tot deze vier geneesmiddelengroepen.

³ zie Handleiding Farmanet op de RIZIV-website via de link <http://www.riziv.fgov.be/SiteCollectionDocuments/verslag-globale-analyse-farmanet-uniek-spoor.pdf>

Tabel 3.1.1 Voorschriften van de algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: verdeling over de anatomische hoofdgroepen in 2014

1st level ATC	Anatomical main group	DDD/1000 beneficiaries/day	%
A	ALIMENTARY TRACT AND METABOLISM	172,2	13,5%
B	BLOOD AND BLOOD FORMING ORGANS	110,3	8,6%
C	CARDIOVASCULAR SYSTEM	491,5	38,5%
D	DERMATOLOGICALS	6,7	0,5%
G	GENITO URINARY SYSTEM AND SEX HORMONES	62,8	4,9%
H	SYSTEMIC HORMONAL PREPARATIONS,	45,4	3,6%
J	ANTIINFECTIVES FOR SYSTEMIC USE	32,0	2,5%
L	ANTINEOPLASTIC AND IMMUNOMODULATING AGENTS	13,4	1,0%
M	MUSCULO-SKELETAL SYSTEM	64,0	5,0%
N	NERVOUS SYSTEM	146,3	11,5%
P	ANTIPARASITIC PRODUCTS, INSECTICIDES AND REPELLENTS	0,6	0,0%
R	RESPIRATORY SYSTEM	110,6	8,7%
S	SENSORY ORGANS	20,7	1,6%
V	VARIOUS	0,2	0,0%
	TOTAL	1.276,8	100,0%

3.1.2 Evolutie 2006-2014 van de anatomische hoofdgroepen (ATC niveau 1) (tabel 3.1.2)

In deze tabel wordt de evolutie van het voorgeschreven volume weergegeven in de loop van de periode 2006 tot en met 2014.

De gegevens van de ATC-klasse V⁴ worden verstoord door factoren die niet verbonden zijn met de medische praktijk en ze moeten dus met de nodige omzichtigheid worden geïnterpreteerd.

We moeten bovendien opmerken dat de integratie van de zelfstandigen in de kleine risico's een knik in de gegevensreeks voor 2008 teweeg brengt; men schat de extra groei door deze integratie in de Farmanetgegevens op 5,4%.

Qua volume (in DDD gemeten) stijgen praktisch alle ATC-klassen elk jaar. Globaal gezien, neemt het aantal afgeleverde DDD elk jaar gemiddeld toe met 4,8%. De belangrijkste toenames (zowel in % als in aantal DDD) vindt men terug bij de geneesmiddelen van het maagdarmkanaal en stofwisseling (A), bloed en bloedvormende organen (B) (in deze ATC-klasse wordt de zeer sterke groei veroorzaakt door de terugbetaling van aspirine in cardiovasculaire preventie vanaf 2008), het zenuwstelsel (N) en het hart vaatstelsel (C). Enkel de diverse middelen (V) nemen af maar dit resultaat is grotendeels het gevolg van de overheveling van de terugbetaling van vloeibare zuurstof naar de ziekenhuizen (wat ze uit onze statistieken doet verdwijnen).

⁴ De daling van de klasse V is een gevolg van een wijziging in reglementering van de terugbetaling van zuurstof. Vanaf 1 juli 2012 worden enkel nog kortdurende zuurstoftherapieën terugbetaald via de openbare apotheken; chronische therapieën (vloeibare zuurstof) worden voortaan terugbetaald via de ziekenhuizen. Als gevolg van die wijziging worden deze chronische afleveringen niet meer geïdentificeerd in Farmanet.

Tabel 3.1.2 Voorschriften van de algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: evolutie van het volume 2006-2014 (in duizenden DDD)

1st level ATC	Anatomical main group	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Jaarlijkse evolutie in %
A	ALIMENTARY TRACT AND METABOLISM	401.401	437.555	511.824	555.580	587.856	616.469	644.271	670.731	695.280	7,1%
B	BLOOD AND BLOOD FORMING ORGANS	78.038	84.336	140.976	321.861	357.316	381.001	400.802	425.563	445.444	24,3%
C	CARDIOVASCULAR SYSTEM	1.497.238	1.589.940	1.775.337	1.867.311	1.925.087	1.953.768	1.982.540	1.990.351	1.984.805	3,6%
D	DERMATOLOGICALS	24.146	23.069	25.595	25.452	25.486	25.731	26.336	26.800	27.101	1,5%
G	GENITO URINARY SYSTEM AND SEX HORMONES	267.212	296.006	305.758	295.530	282.502	273.407	269.028	261.649	253.715	-0,6%
H	SYSTEMIC HORMONAL PREPARATIONS,	129.787	136.601	151.587	156.397	161.364	165.310	169.070	177.374	183.546	4,4%
J	ANTIINFECTIVES FOR SYSTEMIC USE	104.311	110.882	122.306	126.688	126.046	129.282	133.242	133.538	129.078	2,7%
L	ANTINEOPLASTIC AND IMMUNOMODULATING AGENTS	36.000	38.453	43.588	45.671	47.406	49.415	51.003	52.277	54.115	5,2%
M	MUSCULO-SKELETAL SYSTEM	210.958	219.349	240.654	243.269	242.900	246.554	252.907	254.348	258.579	2,6%
N	NERVOUS SYSTEM	401.993	428.106	474.170	494.604	517.616	540.675	554.916	569.019	590.952	4,9%
P	ANTIPARASITIC PRODUCTS, INSECTICIDES AND REPELLENTS	1.384	1.494	1.735	1.849	1.947	2.047	2.175	2.291	2.468	7,5%
R	RESPIRATORY SYSTEM	321.427	338.463	368.138	387.177	399.451	416.728	426.844	438.615	446.686	4,2%
S	SENSORY ORGANS	70.218	70.827	75.100	73.547	75.306	77.031	75.980	78.936	83.645	2,2%
V	VARIOUS	1.422	1.492	1.550	1.559	1.619	1.631	1.226	738	849	-6,2%
TOTAL :		3.545.536	3.776.575	4.238.318	4.596.496	4.751.902	4.879.048	4.990.339	5.082.229	5.156.263	4,8%

Observation: the data of all the years are processed on the basis of the latest link Drug-ATC-DDD

3.1.3 Therapeutische hoofdgroepen (ATC niveau 2) per geslacht en leeftijdsklasse (tabel 3.1.3)

In het algemeen stijgt het geneesmiddelenverbruik met de leeftijd en gebruiken de vrouwen meer geneesmiddelen (uitgedrukt in DDD) dan mannen (in het bijzonder in de leeftijdsklasse 21-40 jaar waar de contraceptiva een zeer belangrijk volume vertegenwoordigen).

De maagzuurremmers (A02) worden voorgeschreven aan patiënten vanaf 20 jaar. Er wordt een stijgend gebruik in functie van de leeftijd waargenomen. Antidiabetica worden vooral voorgeschreven vanaf 40 jaar met een zeer sterke toename tussen 40 en 80 jaar.

Over het algemeen hebben mannen een groter verbruik van cardiovasculaire geneesmiddelen (C). Dit is vooral het geval bij cardiaca (C01) en cholesterolverlagende middelen (C10). Dit is ook voor de leeftijdsgroep tot 81 jaar het geval voor de verschillende geneesmiddelenklassen van antihypertensiva in hun geheel bekeken (C02+C03+C07+C08+C09). Van de verschillende bloeddrukverlagende geneesmiddelen verbruiken de mannen vooral meer in de klassen C08 (calciumantagonisten) en C09 (middelen aangrijpend op het renine-angiotensinesysteem), terwijl de vrouwen een groter verbruik hebben van diuretica (C03) en bètablokkers (C07).

Schildklierpreparaten worden meer aan vrouwen voorgeschreven. Zoals geweten, komen schildklierziekten⁵ meer voor bij vrouwen.

Vrouwen krijgen opvallend meer narcotische geneesmiddelen, analgetica en psychofarmaca (antidepressiva) voorgeschreven.

Voor de luchtwegen vindt men bij mannen een opmerkelijke toename in het gebruik van bronchodilatantia (behandeling van COPD) vanaf de leeftijd van 60 jaar. Voor deze leeftijd is er geen groot geslachtsverschil (behandeling van astma).

⁵ Meer gedetailleerde informatie over het geneesmiddelengebruik bij schildklierziekten kan u vinden in de [Infospot van het laatste trimester van 2013](#)

Tabel 3.1.3 Voorschriften van de algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: therapeutische hoofdgroepen per geslacht en ruime leeftijdsklasse van de patiënt: volume (DDD) per 1000 rechthebbenden/dag – 2014

ATC	Therapeutic subgroup	Women					Men				
		0-20 years	21-40 years	41-60 years	61-80 years	81 years and older	0-20 years	21-40 years	41-60 years	61-80 years	81 years and older
A01	STOMATOLOGICAL PREPARATIONS	0,177	0,101	0,161	0,278	0,439	0,170	0,057	0,090	0,186	0,298
A02	DRUGS FOR ACID RELATED DISORDERS	7,042	38,208	124,497	235,204	298,966	5,732	31,814	100,913	189,277	236,825
A03	DRUGS FOR FUNCTIONAL GASTROINTESTINAL DISORDERS	0,878	2,799	4,981	9,495	11,569	0,418	1,331	2,656	4,926	5,727
A04	ANTIEMETICS AND ANTINAUSEANTS	0,001	0,000	0,001	0,002	0,001	0,001	0,000	0,001	0,003	0,001
A05	BILE AND LIVER THERAPY	0,070	0,224	0,777	1,578	1,278	0,075	0,167	0,384	0,806	0,921
A06	DRUGS FOR CONSTIPATION	0,001	0,013	0,231	0,416	0,217	0,001	0,015	0,392	1,296	0,332
A07	ANTIDIARRHEALS, INTESTINAL ANTIINFLAMMATORY/ANTIINFECTIVE AGENTS	0,401	2,553	4,493	5,482	5,034	0,330	2,380	4,473	6,030	5,324
A09	DIGESTIVES, INCL. ENZYMES	0,462	0,362	0,311	0,643	0,497	0,559	0,680	0,648	1,285	1,017
A10	DRUGS USED IN DIABETES	3,031	9,200	52,068	169,167	151,929	3,140	9,925	77,113	235,940	173,335
A11	VITAMINS	0,059	0,198	0,636	0,915	0,612	0,086	0,095	0,290	0,701	0,819
A12	MINERAL SUPPLEMENTS	0,002	0,038	0,134	0,519	0,774	0,005	0,045	0,234	1,029	1,601
A16	OTHER ALIMENTARY TRACT AND METABOLISM PRODUCTS	0,743	0,110	0,000			0,786	0,102			
B01	ANTITHROMBOTIC AGENTS	0,691	7,956	55,048	269,934	471,646	0,654	5,848	85,958	399,992	559,990
B02	ANTHEMORRHAGICS	0,065	0,142	0,220	0,110	0,253	0,107	0,105	0,131	0,176	0,390
B05	BLOOD SUBSTITUTES AND PERFUSION SOLUTIONS	0,014	0,025	0,054	0,124	1,877	0,011	0,012	0,030	0,095	0,751
C01	CARDIAC THERAPY	0,046	0,360	6,596	65,147	249,265	0,050	0,448	11,881	100,966	282,269
C02	ANTIHYPERTENSIVES	0,011	0,240	3,137	20,155	35,271	0,027	0,295	4,557	20,485	24,366
C03	DIURETICS	0,147	3,348	31,270	119,892	290,232	0,098	1,226	16,782	89,160	240,578
C07	BETA BLOCKING AGENTS	0,623	8,975	82,960	233,371	268,291	0,426	7,630	69,947	206,520	215,541
C08	CALCIUM CHANNEL BLOCKERS	0,193	3,064	30,109	124,241	227,298	0,305	3,604	42,741	161,523	217,487
C09	AGENTS ACTING ON THE RENIN-ANGIOTENSIN SYSTEM	0,447	7,768	113,271	399,271	530,468	0,666	14,233	165,731	493,758	520,955
C10	LIPID MODIFYING AGENTS	0,294	4,627	89,537	366,270	325,834	0,238	8,987	159,511	467,198	392,382
D01	ANTIFUNGALS FOR DERMATOLOGICAL USE	0,911	2,499	3,865	4,037	3,307	0,817	2,412	3,636	4,237	3,295
D05	ANTIPSORIATICS	0,090	0,331	0,633	0,857	0,644	0,084	0,527	0,995	1,288	0,889
D06	ANTIBIOTICS AND CHEMOTHERAPEUTICS FOR DERMATOLOGICAL USE	0,012	0,188	0,151	0,147	0,176	0,004	0,158	0,112	0,229	0,366
D07	CORTICOSTEROIDS, DERMATOLOGICAL PREPARATIONS	1,354	2,122	2,736	3,932	4,896	1,184	1,359	2,080	3,661	4,924
D10	ANTI-ACNE PREPARATIONS	1,169	1,323	0,270	0,032	0,007	2,216	0,865	0,153	0,073	0,020
D11	OTHER DERMATOLOGICAL PREPARATIONS	0,113	0,102	0,071	0,047	0,031	0,102	0,081	0,062	0,053	0,049
G01	GYNECOLOGICAL ANTIINFECTIVES AND ANTISEPTICS	0,496	2,768	1,920	1,266	1,289	0,023	0,065	0,066	0,075	0,082
G02	OTHER GYNECOLOGICALS	0,006	0,106	0,127	0,045	0,030	0,001	0,025	0,070	0,081	0,050
G03	SEX HORMONES AND MODULATORS OF THE GENITAL SYSTEM	90,549	224,113	109,447	34,103	10,245	0,168	0,708	0,921	1,181	1,818
G04	UROLOGICALS	0,490	0,609	2,586	8,314	13,842	0,607	0,587	1,966	16,786	33,273
H01	PITUITARY AND HYPOTHALAMIC HORMONES AND ANALOGUES	1,108	0,359	0,715	0,794	0,439	1,540	0,309	0,563	0,804	0,537
H02	CORTICOSTEROIDS FOR SYSTEMIC USE	1,572	8,044	17,044	25,776	30,455	1,522	6,194	14,544	28,663	38,284
H03	THYROID THERAPY	2,124	26,622	68,334	97,869	79,933	0,778	4,374	14,321	29,352	31,521
H04	PANCREATIC HORMONES	0,004	0,003	0,006	0,011	0,022	0,004	0,003	0,007	0,013	0,018
H05	CALCIUM HOMEOSTASIS	0,004	0,042	0,204	0,479	0,804	0,003	0,038	0,132	0,293	0,576

Tabel 3.1.3 Vervolg

ATC	Therapeutic subgroup	Women					Men				
		0-20 years	21-40 years	41-60 years	61-80 years	81 years and older	0-20 years	21-40 years	41-60 years	61-80 years	81 years and older
J01	ANTIBACTERIALS FOR SYSTEMIC USE	18,907	32,225	33,980	38,071	45,548	16,887	20,727	25,566	34,948	42,178
J02	ANTIMYCOTICS FOR SYSTEMIC USE	0,405	2,151	2,445	1,601	0,991	0,248	0,965	1,314	1,363	0,932
J04	ANTIMYCOBACTERIALS	0,077	0,318	0,212	0,165	0,101	0,078	0,279	0,287	0,311	0,308
J05	ANTIVIRALS FOR SYSTEMIC USE	0,107	1,517	2,300	0,700	0,150	0,117	2,083	4,420	1,773	0,275
J06	IMMUNE SERA AND IMMUNOGLOBULINS	0,013	0,024	0,023	0,017	0,008	0,021	0,007	0,009	0,015	0,011
J07	VACCINES	0,344	0,164	0,307	1,333	1,628	0,280	0,108	0,246	1,267	1,713
L01	ANTINEOPLASTIC AGENTS	0,287	0,936	3,555	6,186	3,992	0,231	0,569	2,466	5,192	4,345
L02	ENDOCRINE THERAPY	0,250	0,901	10,379	19,077	14,290	0,038	0,036	0,585	13,254	48,108
L03	IMMUNOSTIMULANTS	0,060	1,454	2,529	0,807	0,022	0,037	0,674	1,153	0,494	0,065
L04	IMMUNOSUPPRESSANTS	0,406	3,100	6,166	6,490	1,967	0,451	3,188	6,403	7,307	1,910
M01	ANTIINFLAMMATORY AND ANTIRHEUMATIC PRODUCTS	6,768	31,375	61,001	72,827	48,661	5,066	25,472	47,374	54,637	36,947
M03	MUSCLE RELAXANTS	0,114	0,569	1,766	1,597	0,677	0,133	0,854	1,890	2,021	0,835
M04	ANTIGOUT PREPARATIONS	0,012	0,133	2,186	13,985	20,158	0,036	1,328	16,770	51,798	48,725
M05	DRUGS FOR TREATMENT OF BONE DISEASES	0,010	0,449	12,321	68,301	93,587	0,023	0,267	2,850	20,861	39,225
N01	ANESTHETICS	0,000	0,005	0,048	0,145	0,243	0,000	0,002	0,020	0,092	0,217
N02	ANALGESICS	0,330	7,914	36,074	73,161	141,187	0,243	6,133	25,349	43,054	62,564
N03	ANTIEPILEPTICS	2,491	8,607	16,986	19,081	15,347	2,851	9,424	17,522	21,783	17,817
N04	ANTI-PARKINSON DRUGS	0,044	0,220	1,663	11,276	21,593	0,065	0,408	2,562	16,645	29,092
N05	PSYCHOLEPTICS	1,001	6,943	17,317	17,419	22,032	3,017	13,845	18,999	13,612	13,800
N06	PSYCHOANALEPTICS	5,551	53,664	151,442	178,104	236,296	9,812	30,717	74,801	89,094	132,120
N07	OTHER NERVOUS SYSTEM DRUGS	0,165	2,362	10,397	31,393	61,849	0,103	1,695	5,397	16,266	39,292
P01	ANTIPROTOZOALS	0,086	0,835	1,582	1,352	0,582	0,029	0,169	0,372	0,483	0,352
R01	NASAL PREPARATIONS	10,302	15,965	21,262	22,215	14,791	11,254	12,295	18,081	24,119	19,746
R03	DRUGS FOR OBSTRUCTIVE AIRWAY DISEASES	25,730	22,729	53,683	94,778	89,092	33,608	20,294	48,106	129,462	162,900
R05	COUGH AND COLD PREPARATIONS	1,189	3,683	8,297	18,276	27,335	1,152	2,747	6,942	27,010	53,194
R06	ANTIHISTAMINES FOR SYSTEMIC USE	16,602	33,909	48,490	46,689	48,507	17,705	21,939	28,215	31,455	37,846
S01	OPHTHALMOLOGICALS	2,258	2,448	11,977	53,223	81,824	2,447	2,436	11,547	49,508	87,189
S02	OTOLOGICALS	0,000	0,000	0,000	0,000		0,000	0,000	0,000	0,000	
S03	OPHTHALMOLOGICAL AND OTOLOGICAL PREPARATIONS	2,633	1,186	1,838	2,956	3,675	4,047	0,976	1,463	2,652	4,097
V01	ALLERGENS	0,000	0,002	0,004	0,005	0,001	0,001	0,003	0,006	0,006	0,002
V03	ALL OTHER THERAPEUTIC PRODUCTS	0,011	0,028	0,105	0,406	0,640	0,011	0,051	0,192	0,753	1,221
V07	ALL OTHER NON-THERAPEUTIC PRODUCTS		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
V08	CONTRAST MEDIA	0,000	0,001	0,003	0,005	0,003	0,000	0,000	0,002	0,004	0,003
	TOTAL	211,556	595,359	1.328,941	3.001,562	4.014,649	132,931	286,398	1.155,002	3.129,383	3.883,638

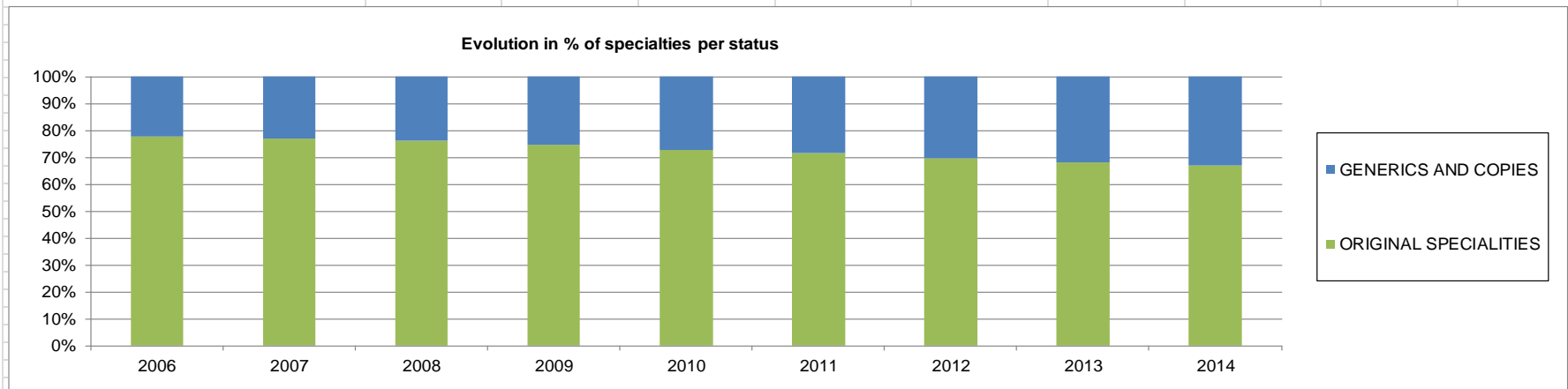
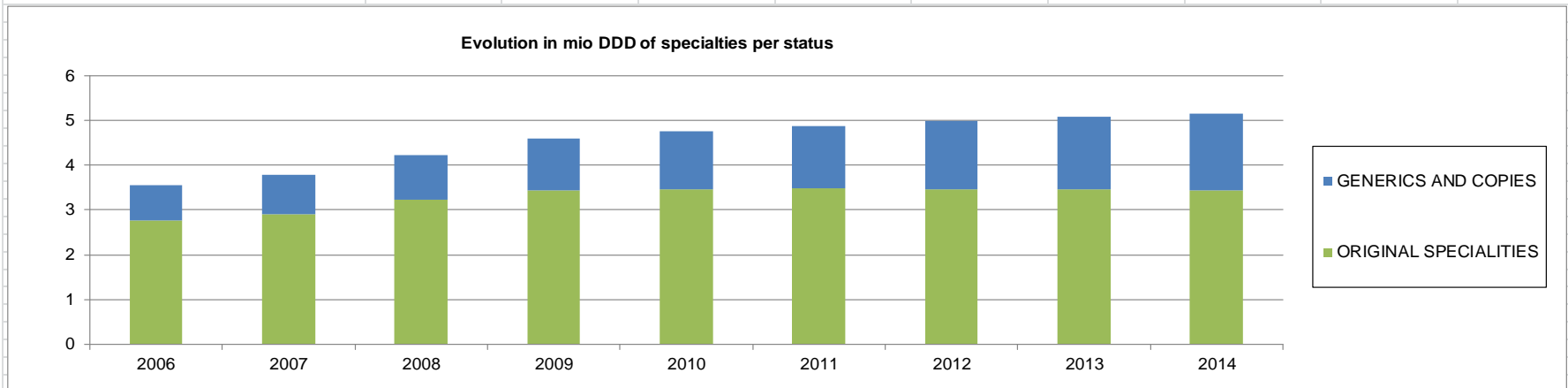
3.1.4 Verdeling van de farmaceutische specialiteiten volgens hun statuut (tabel 3.1.4)

Door de invoering van het referentietrugbetalingssysteem op 1 juni 2001, is het aandeel van de generieken in het gebruik van de geneesmiddelen gestegen. De gemiddelde arts schrijft in 2014 zo'n 33% (uitgedrukt in DDD) geneesmiddelen voor onder de vorm van een generiek.

We merken op dat, indien men rekening zou houden met de originele specialiteiten die in prijs gedaald zijn tot het niveau van de generieken (deze « goedkope originele specialiteiten » werden niet opgenomen in de tabel), men zou uitkomen op 55% van het aantal voorschriften in volume.

Tabel 3.1.4 Voorschriften van de algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: overzicht van farmaceutische specialiteiten volgens het statuut - volume (in DDD)

Status	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ORIGINAL SPECIALITIES	2.757.069.710	2.901.782.392	3.219.858.844	3.431.288.606	3.462.498.742	3.491.747.551	3.465.122.468	3.455.279.615	3.441.652.534
GENERICS AND COPIES	788.466.368	874.792.864	1.018.458.712	1.165.206.898	1.289.402.776	1.387.300.291	1.525.216.495	1.626.949.801	1.714.610.339
TOTAL	3.545.536.078	3.776.575.256	4.238.317.556	4.596.495.504	4.751.901.518	4.879.047.842	4.990.338.963	5.082.229.416	5.156.262.873
In % of total									
ORIGINAL SPECIALITIES	78%	77%	76%	75%	73%	72%	69%	68%	67%
GENERICS AND COPIES	22%	23%	24%	25%	27%	28%	31%	32%	33%
TOTAL	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

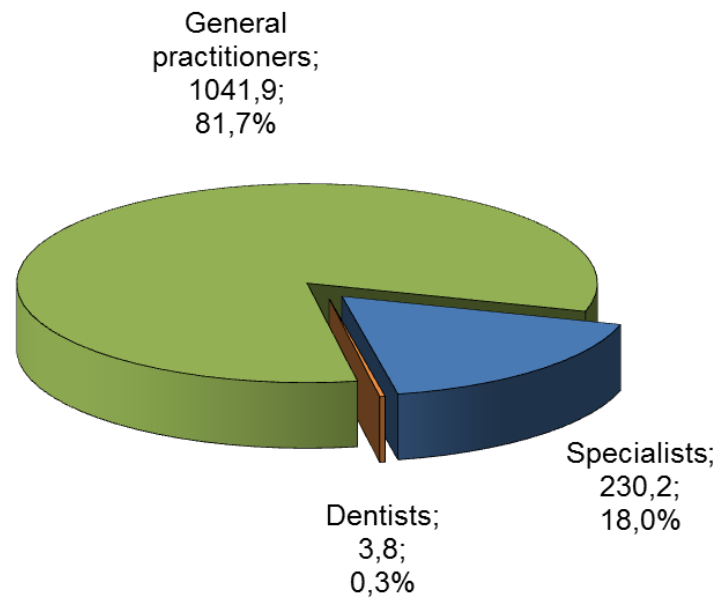
3.2. Gegevens volgens voorschrijver

3.2.1 Verdeling van de voorschriften over de voorschrijvers in 2014 (tabel 3.2.1)

Zoals in de voorbije jaren blijkt uit dit taartdiagram dat in 2014 het merendeel (81,7%) van het volume van de geneesmiddelen (in DDD/1000 rechthebbenden/dag) voorgeschreven wordt door de algemeen geneeskundigen.

Er is wel een toename van het voorschrijven door geneesheren-specialisten. Dit komt omdat nieuwe geneesmiddelen meestal ingeschreven worden met bijzondere vergoedingsvoorwaarden (hoofdstuk IV van de lijst van de vergoedbare farmaceutische specialiteiten). De eerste diagnose wordt dan altijd gesteld door een geneesheer-specialist.

Tabel 3.2.1 Verdeling van de voorschriften over de voorschrijvers in 2014 in DDD/1000 rechthebbenden/dag

3.3 Gedetailleerde gegevens over bepaalde therapeutische klassen

Hierna volgen gegevens over een aantal specifieke geneesmiddelengroepen.

3.3.1 Geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD (tabellen 3.3.1. a tot en met d)

Het volume voorgeschreven geneesmiddelen voor het ademhalingsstelsel blijft, na een periode van afname, toenemen sinds 2007. In de verschillende klassen is er een langzame daling van de zuivere inhalatiecorticoïden, maar we zien een volgehouden verhoging van de vaste geneesmiddelencombinaties (hoofdzakelijk sympathicomimetica + corticoïden). De daling van het voorschrijven van xanthinen (theofylline) zet zich door, wat overeenkomt met de richtlijnen.

In 2014 kregen ongeveer 1.461.130 patiënten een behandeling met één of meer middelen tegen astma en COPD. De patiënten werden ingedeeld volgens leeftijd in de volgende categorieën: 0-15 jaar, 16-45 jaar en meer dan 45 jaar. De eerste groep wordt verondersteld de kinderen met astma te omvatten, de tweede groep de volwassen astmatici en de laatste groep vooral de patiënten met COPD. Er zijn duidelijke verschillen merkbaar in de behandelingswijze van deze patiënten.

Meer dan de helft van de kinderen worden behandeld met inhalatieparasymphicolitica en/of beta2-mimetica of een orale leukotrienreceptorantagonist. De helft van de kinderen onder behandeling krijgen inhalatiecorticoïden.

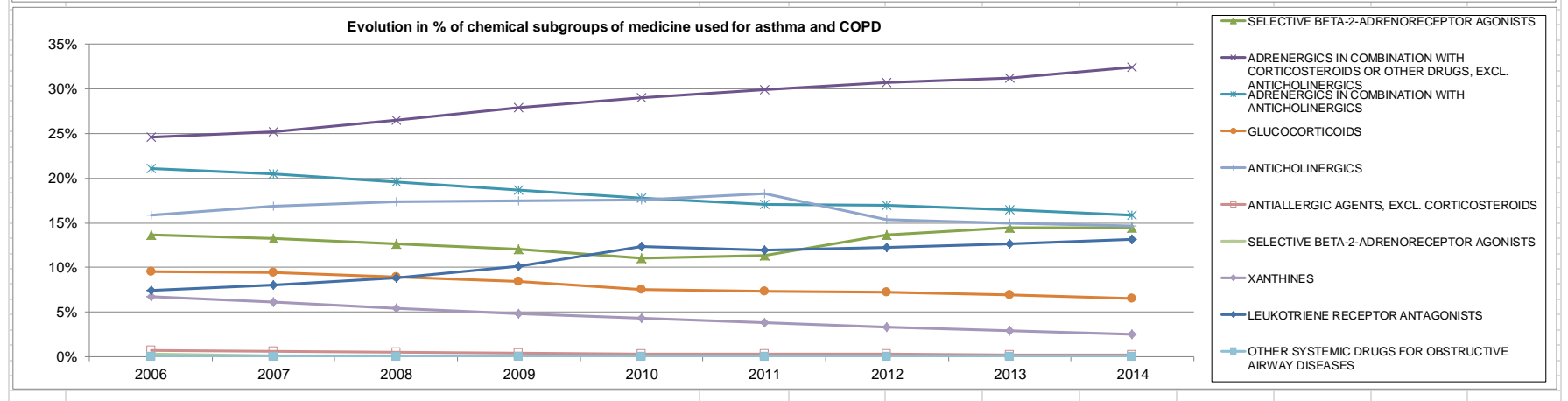
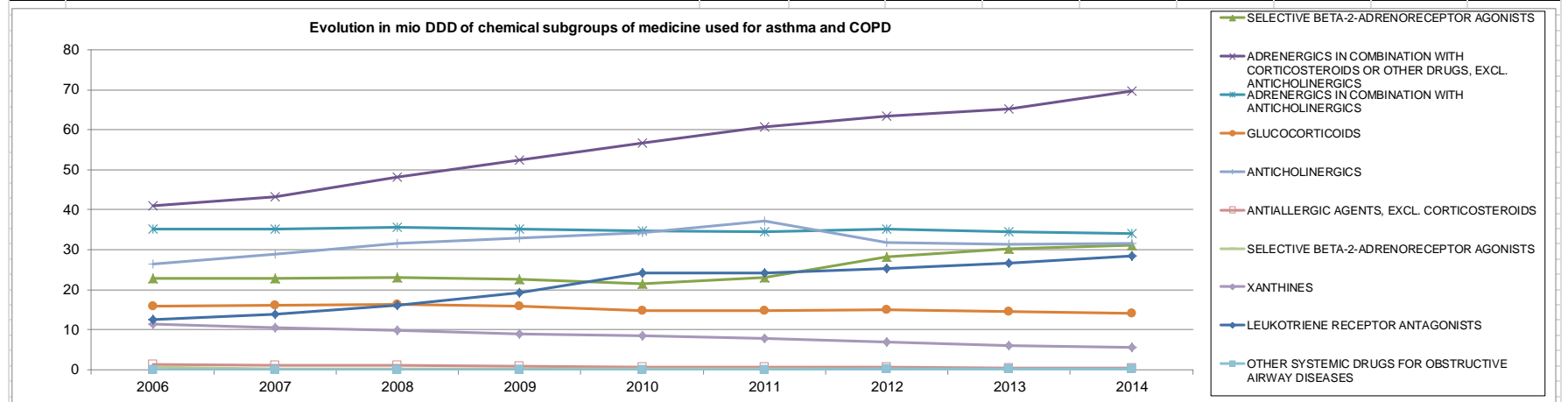
Bij de volwassen astmalijders krijgt 23% zuivere inhalatiecorticoïden. Diegenen die een langwerkende beta2-agonist in aerosol met enkel dat geneesmiddel nemen, zijn veel minder talrijk (verhouding van 1 op 32) dan deze met de vaste associatie van een bèta2-mimeticum + corticosteroïden. Maar de keuze van een vaste combinatie maakt het moeilijker om de behandeling regelmatig aan te passen in functie van de behandelingsfase van astma (vroeger step-up en step-down).

Bij de patiënten die verondersteld worden hoofdzakelijk te lijden aan COPD eerder dan aan astma, worden de inhalatiecorticoïden geassocieerd aan een LABA vaker voorgeschreven dan zuivere inhalatiecorticoïden (verhouding van 1,8 tegen 1). Dit voorschrift van een vaste combinatie van ICS (Inhaled Corticosteroids) met een LABA moet volgens de geldende richtlijnen (GOLD) voorbehouden worden voor de ernstige en zeer ernstige graden van COPD (GOLD III en IV) met herhaalde exacerbaties. Het aantal gevallen dat deze behandeling in vaste combinatie volgt, overschrijdt ruim het aantal patiënten dat volgens de Belgische epidemiologische schattingen aan COPD GOLD III-IV lijdt.

Sinds de overgang van deze geneesmiddelen naar hoofdstuk II is het aantal DDD van geneesmiddelen dat toegediend wordt via een vernevelaar gevoelig gestegen (in absolute en relatieve waarde). Voor 2014 is er een stagnatie.

Tabel 3.3.1. a Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD – volume (in DDD)

ATC	Chemical subgroup	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
R03AC	SELECTIVE BETA-2-ADRENORECEPTOR AGONISTS	22.855.421	22.733.425	22.970.865	22.609.128	21.582.708	23.097.728	28.169.090	30.179.615	31.025.115
R03AK	ADRENERGICS IN COMBINATION WITH CORTICOSTEROIDS OR OTHER DRUGS, EXCL. ANTICHOLINERGICS	41.052.349	43.122.090	48.222.440	52.507.070	56.716.235	60.644.610	63.496.850	65.279.228	69.774.064
R03AL	ADRENERGICS IN COMBINATION WITH ANTICHOLINERGICS	35.187.188	35.040.509	35.666.951	35.123.980	34.734.186	34.546.278	35.109.416	34.551.191	34.102.373
R03BA	GLUCOCORTICOIDS	15.892.826	16.159.917	16.241.225	15.843.254	14.707.003	14.801.849	14.887.738	14.621.569	14.142.876
R03BB	ANTICHOLINERGICS	26.474.111	28.898.971	31.622.485	32.920.128	34.334.180	37.066.258	31.842.901	31.268.776	31.529.310
R03BC	ANTIALLERGIC AGENTS, EXCL. CORTICOSTEROIDS	1.260.871	1.133.653	1.009.199	824.342	714.082	665.594	581.778	485.192	372.468
R03CC	SELECTIVE BETA-2-ADRENORECEPTOR AGONISTS	555.487	159.571	124.985	111.977	103.087	90.632	82.591	74.149	61.270
R03DA	XANTHINES	11.281.045	10.436.143	9.930.560	9.033.935	8.418.954	7.701.920	6.974.483	6.125.043	5.455.795
R03DC	LEUKOTRIENE RECEPTOR ANTAGONISTS	12.420.548	13.771.531	16.158.755	19.149.171	24.217.493	24.248.777	25.361.472	26.593.640	28.331.130
R03DX	OTHER SYSTEMIC DRUGS FOR OBSTRUCTIVE AIRWAY DISEASES	2.875	21.975	27.947	38.044	49.986	67.088	91.191	116.438	141.741
	Total	166.982.720	171.477.785	181.975.413	188.161.028	195.577.915	202.930.733	206.597.508	209.294.841	214.936.141

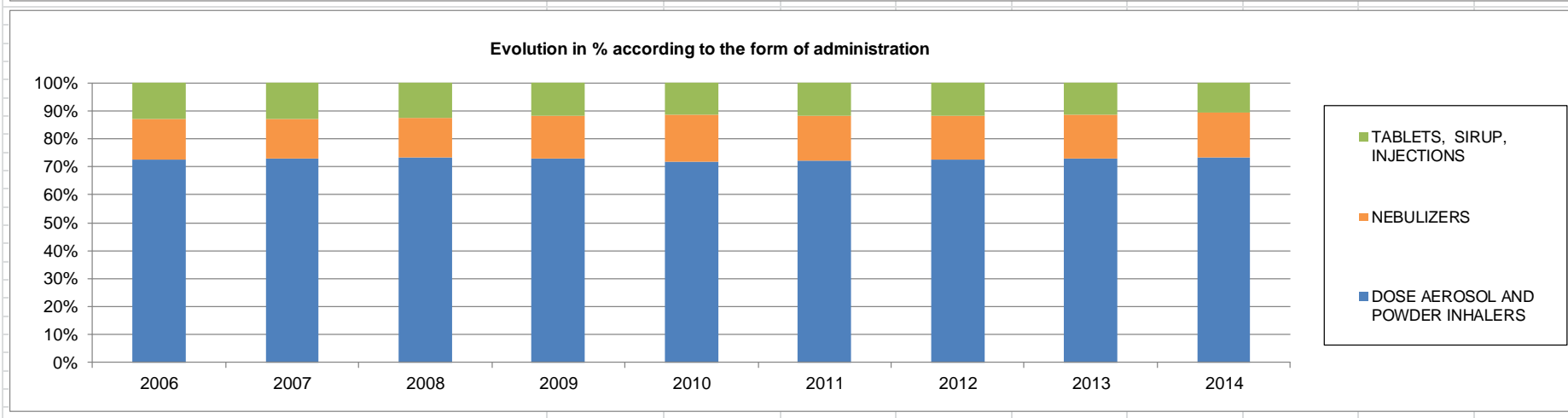
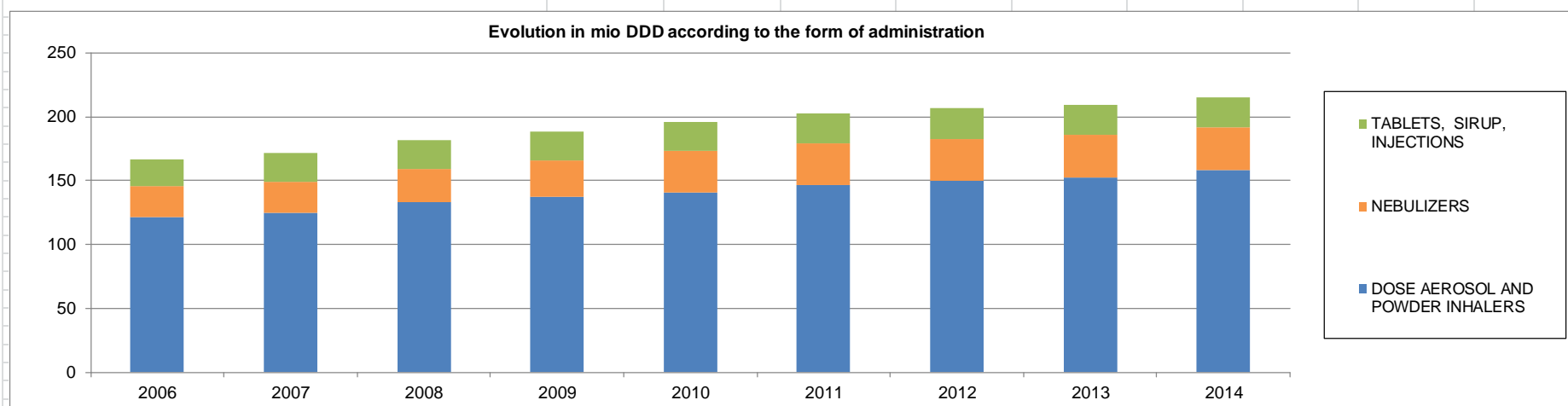

Tabel 3.3.1. b Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD – aantal patiënten

ATC	Drug class	0 to 16 years	16 to 45 years	Older than 45 years	Total
R03	Drugs for obstructive airway diseases	364.846	348.638	747.646	1.461.130
R03BB	Anticholinergics	185.179	21.748	131.154	338.081
R03BA	Glucocorticoids	195.016	79.890	171.731	446.637
R03AK06 and/or R03AK07	Salmeterol + formoterol in combination with other drugs	34.586	124.623	314.278	473.487
R03AC12 and/or R03AC13	Salmeterol and/or formoterol	1.822	3.876	17.346	23.044
(1)	Other drugs for asthma and COPD	250.221	220.010	473.411	943.642
	<i>of which salmeterol and/or formeterol without glucocorticoids</i>	437	2.255	9.424	12.116
	<i>who also use oxygen (V03AN01)</i>	9	105	2.158	2.272
% of the total number of patients taking medicine used for asthma and COPD					
R03	Drugs for obstructive airway diseases	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
R03BB	Anticholinergics	50,8%	6,2%	17,5%	23,1%
R03BA	Glucocorticoids	53,5%	22,9%	23,0%	30,6%
R03AK06 and/or R03AK07	Salmeterol + formoterol in combination with other drugs	9,5%	35,7%	42,0%	32,4%
R03AC12 and/or R03AC13	Salmeterol and/or formoterol	0,5%	1,1%	2,3%	1,6%
(1)	Other drugs for asthma and COPD	68,6%	63,1%	63,3%	64,6%
	<i>of which salmeterol and/or formeterol without glucocorticoids</i>	0,1%	0,6%	1,3%	0,8%
	<i>who also use oxygen (V03AN01)</i>	0,0%	0,0%	0,3%	0,2%
(1) Medicine pertaining to the group of "Other medicine used for asthma and COPD" :					
ATC	Chemical substance				
R03AC02	SALBUTAMOL				
R03AC18	INDACATEROL				
R03AK08	FORMOTEROL AND BECLOMETASONE				
R03AK10	VILANTEROL AND FLUTICASONE FUROATE				
R03AK11	FORMOTEROL AND FLUTICASONE				
R03AL01	FENOTEROL AND IPRATROPIUM BROMIDE				
R03AL02	SALBUTAMOL AND IPRATROPIUM BROMIDE				
R03AL04	INDACATEROL AND GLYCOPYRRONIUM BROMIDE				
R03BC01	CROMOGLICIC ACID				
R03CC02	SALBUTAMOL				
R03DA04	THEOPHYLLINE				
R03DC01	ZAFIRLUKAST				
R03DC03	MONTELUKAST				
R03DX05	OMALIZUMAB				

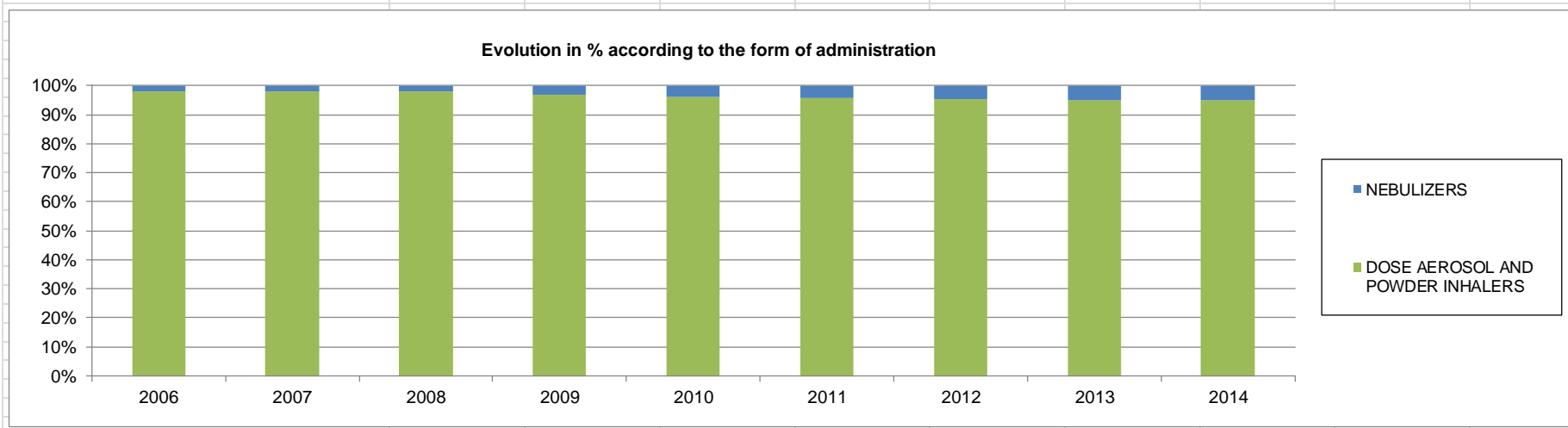
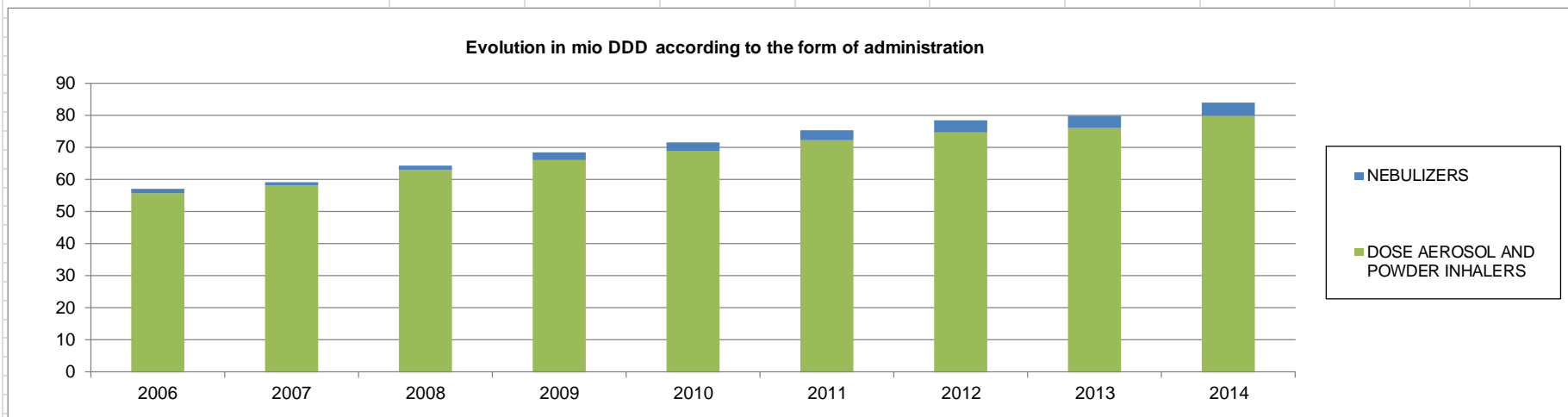
Tabel 3.3.1. c Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD (R03) volgens toedieningsvorm – volume (in DDD)

Drug administration	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
DOSE AEROSOL AND POWDER INHALERS	121.081.381	125.022.067	133.176.127	137.607.635	140.420.896	146.735.751	149.847.678	152.558.897	157.974.512
NEBULIZERS	24.259.954	24.389.220	26.242.247	28.333.127	32.789.521	32.108.416	32.509.736	32.909.269	33.989.935
TABLETS, SIRUP, INJECTIONS	21.641.384	22.066.498	22.557.038	22.220.266	22.367.498	24.086.566	24.240.094	23.826.675	22.971.693
TOTAL	166.982.720	171.477.785	181.975.413	188.161.028	195.577.915	202.930.733	206.597.508	209.294.841	214.936.141

Tabel 3.3.1. d Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: corticoïden gebruikt bij astma en COPD volgens toedieningsvorm – volume (in DDD)

Drug administration	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
DOSE AEROSOL AND POWDER INHALERS	55.757.922	58.047.242	63.090.434	66.127.907	68.734.579	72.086.567	74.672.250	75.859.435	79.755.616
NEBULIZERS	1.187.253	1.234.765	1.373.232	2.222.417	2.688.658	3.359.892	3.712.338	4.041.362	4.161.324
TOTAL	56.945.175	59.282.007	64.463.665	68.350.324	71.423.238	75.446.459	78.384.588	79.900.797	83.916.940

3.3.2 Antibiotica (tabellen 3.3.2. a tot en met c)

De globale evolutie, in DDD uitgedrukt, toonde ons een lichte daling in 2006 t.o.v. 2005. Het aantal voorgeschreven/vergoede DDD is vervolgens terug gestegen met een stabilisatie in 2013 en een lichte daling in 2014. Deze evolutie kan verschillen al naar gelang de klasse van antibiotica (zie hieronder).

Als we de evolutie van de laatste jaren bekijken per antibioticaklasse dan zien we een constante verhoging in het voorschrijven van amoxicilline (waarvan de aanbevolen DDD werd verhoogd), tot in 2013, wat overeenstemt met de aanbevelingen. De daling die in 2014 waargenomen wordt, kan worden toegeschreven aan de globale daling voor de antibiotica. De hoeveelheid voorschriften van amoxicilline in vergelijking met het geheel amoxicilline-clavulaanzuur + amoxicilline blijft langzaam verbeteren, wat eveneens in overeenstemming is met de aanbevelingen. Na een duidelijke vermindering in 2004, steeg het voorschrijven van macroliden (en verwante middelen) terug in 2005, bleef stabiel in 2006, is terug gestegen in 2007, 2008 en 2009, daalde vervolgens in 2010 om weer te stijgen in 2011, 2012, 2013 en 2014. Het blijft belangrijk bij kinderen (12,9 tot 13,8% volgens de leeftijdscategorie indien voorgeschreven door een huisarts en een beetje meer indien het wordt voorgeschreven door een kinderarts bij de 6-10-jarigen: 21,5%). Zo'n veelvuldige keuze van macroliden strookt niet met de voorschrijfaanbevelingen.

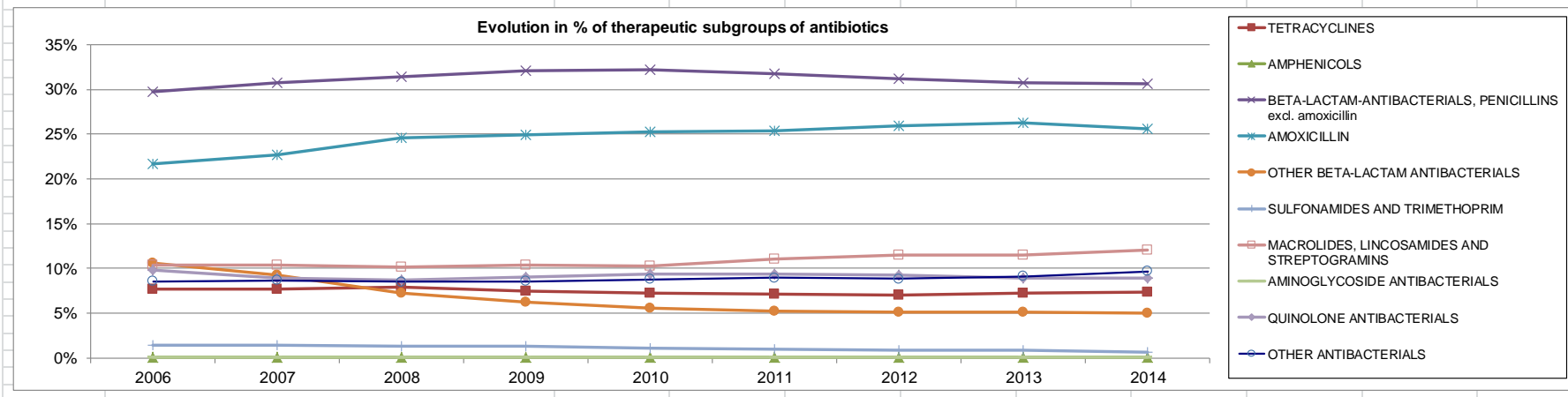
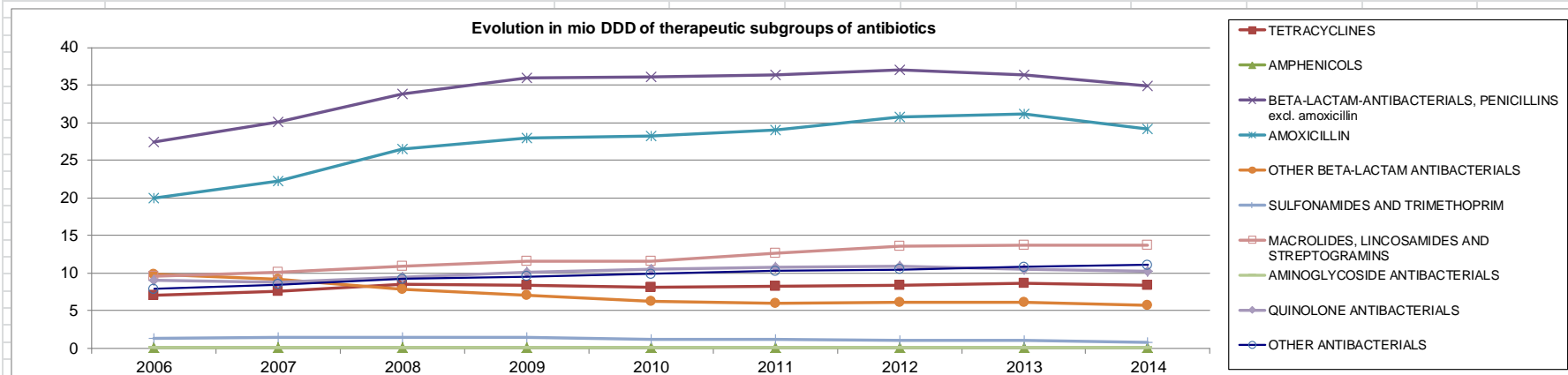
Voor het geheel van de algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen is de algemene tendens dus een daling in aantal voorgeschreven DDD's antibiotica in 2014 ten opzichte van de 2 voorgaande jaren (2012 en 2013), voor het grootste deel van de klassen van antibiotica, behalve voor de macroliden en aanverwanten, de aminoglycosiden en de andere antibacteriële middelen. We moeten de nadruk leggen op de blijvende groei van de voorschriften van chinolonen tot in 2012, waarna een daling werd ingezet.

Het gaat hier over voorschriften bekeken over een kalenderjaar.

Een meer correcte interpretatie van de evolutie in voorschrijven van antibiotica moet echter rekening houden met elementen die niet in deze evaluatie zijn opgenomen, onder andere het in aanmerking nemen van de evolutie van de aanbevolen dosis (verhoging van de DDD voor amoxicilline), de epidemiologie van luchtweginfecties (soms twee epidemische episodes in een kalenderjaar) en van de evolutie van het aantal rechthebbenden. Analyses die deze factoren mee in rekening brengen, werden gerealiseerd en gepubliceerd door het RIZIV en/of BAPCOC en geven een andere kijk die aantoont dat er de laatste jaren geen toename is in het aantal voorschriften per inwoner voor antibiotica.

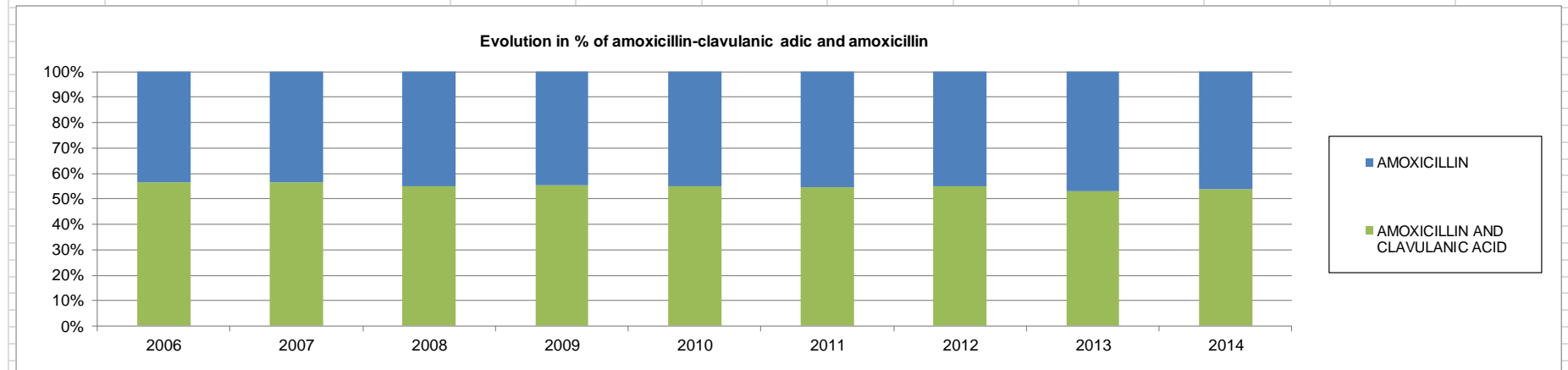
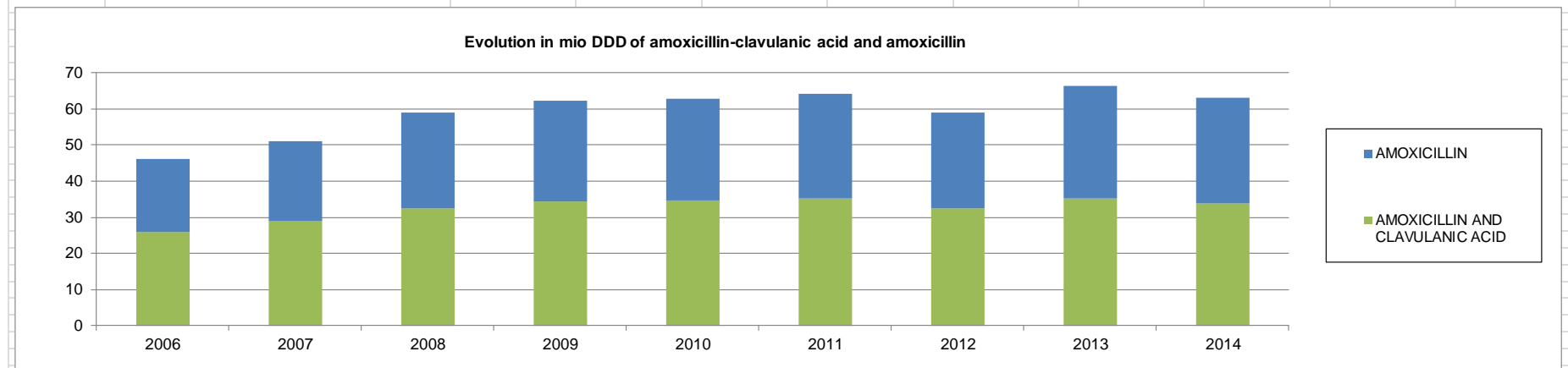
Tabel 3.3.2. a Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: antibiotica – volume (in DDD)

ATC	Chemical subgroup	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
J01A	TETRACYCLINES	7.061.108	7.556.569	8.550.396	8.316.207	8.152.780	8.221.218	8.363.638	8.610.398	8.399.123
J01B	AMPHENICOLS	79.536	85.516	77.430	45.317	66.210	63.980	63.669	63.444	55.540
J01C excl. J01CA04	BETA-LACTAM-ANTIBACTERIALS, PENICILLINS excl. amoxicillin	27.358.657	30.086.116	33.863.455	35.884.039	36.009.260	36.322.252	36.942.097	36.384.966	34.937.751
J01CA04	AMOXICILLIN	20.013.291	22.278.050	26.481.738	27.896.095	28.251.586	29.048.340	30.687.360	31.155.738	29.212.056
J01D	OTHER BETA-LACTAM ANTIBACTERIALS	9.818.285	9.116.122	7.868.983	7.045.097	6.180.066	5.987.981	6.076.878	6.106.593	5.706.862
J01E	SULFONAMIDES AND TRIMETHOPRIM	1.339.019	1.412.738	1.484.433	1.420.315	1.218.571	1.192.098	1.058.580	1.089.585	719.030
J01F	MACROLIDES, LINCOSAMIDES AND STREPTOGRAMINS	9.535.199	10.140.311	10.920.778	11.608.884	11.499.077	12.634.805	13.567.505	13.632.427	13.728.116
J01G	AMINOGLYCOSIDE ANTIBACTERIALS	59.914	54.735	53.877	52.939	50.640	51.285	49.110	50.744	52.596
J01M	QUINOLONE ANTIBACTERIALS	9.000.302	8.766.348	9.404.938	10.122.504	10.444.290	10.762.515	10.962.736	10.514.872	10.208.685
J01X	OTHER ANTIBACTERIALS	7.867.755	8.484.861	9.182.653	9.562.679	9.836.630	10.263.593	10.483.734	10.825.243	11.060.052
	Total	92.133.065	97.981.366	107.888.679	111.954.075	111.709.110	114.548.067	118.255.308	118.434.010	114.079.810

Tabel 3.3.2. b Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: verband tussen amoxicilline-clavulaanzuur en amoxicilline

ATC	Chemical subgroup	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
J01CR02	AMOXICILLIN AND CLAVULANIC ACID	26.030.123	28.823.832	32.463.369	34.501.895	34.652.978	35.105.680	32.530.387	35.243.642	33.807.427
J01CA04	AMOXICILLIN	20.013.291	22.278.050	26.481.738	27.896.095	28.251.586	29.048.340	26.536.642	31.155.738	29.212.056
	Total	46.043.414	51.101.882	58.945.106	62.397.990	62.904.564	64.154.020	59.067.028	66.399.380	63.019.483
		In % of total								
J01CR02	AMOXICILLIN AND CLAVULANIC ACID	56,5%	56,4%	55,1%	55,3%	55,1%	54,7%	55,1%	53,1%	53,6%
J01CA04	AMOXICILLIN	43,5%	43,6%	44,9%	44,7%	44,9%	45,3%	44,9%	46,9%	46,4%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 3.3.2. c Voorschriften van officieel erkende algemeen geneeskundigen en kinderartsen: vergelijking van het voorschrijven van antibiotica aan kinderen door algemeen geneeskundigen en kinderartsen – volume (in DDD)

ATC-4	Pharmacological subgroup	Officially certified general practitioners - Volume (in DDD)				Paediatricians - Volume (in DDD)			
		0 to 5 years	in %	6 to 10 years	in %	0 to 5 years	in %	6 to 10 years	in %
J01A	TETRACYCLINES	1.077	0,0%	4.087	0,2%	124	0,0%	823	0,3%
J01B	AMPHENICOLS	3.712	0,1%	1.514	0,1%	4.706	0,4%	1.003	0,3%
J01C excl. J01CA04 and J01CR02	BETA-LACTAM-ANTIBACTERIALS, PENICILLINS excl. amoxicillin, amoxicillin and enzyme inhibitor	4.348	0,2%	10.927	0,6%	3.600	0,3%	5.442	1,8%
J01CA04	AMOXICILLIN	1.712.580	60,9%	1.073.740	57,5%	666.440	59,1%	109.766	35,4%
J01CR02	AMOXICILLIN AND ENZYME INHIBITOR	590.868	21,0%	387.741	20,7%	184.817	16,4%	57.628	18,6%
J01D	OTHER BETA-LACTAM ANTIBACTERIALS	82.206	2,9%	68.784	3,7%	78.949	7,0%	31.498	10,2%
J01E	SULFONAMIDES AND TRIMETHOPRIM	42.583	1,5%	25.055	1,3%	20.160	1,8%	6.130	2,0%
J01F	MACROLIDES, LINCOSAMIDES AND STREPTOGRAMINS	361.210	12,9%	258.491	13,8%	143.532	12,7%	66.741	21,5%
J01G	AMINOGLYCOSIDE ANTIBACTERIALS	27	0,0%	112	0,0%	3.205	0,3%	6.566	2,1%
J01M	QUINOLONE ANTIBACTERIALS	2.266	0,1%	3.330	0,2%	3.148	0,3%	4.150	1,3%
J01X	OTHER ANTIBACTERIALS	9.035	0,3%	35.045	1,9%	19.876	1,8%	20.537	6,6%
Total		2.809.910	100,0%	1.868.824	100,0%	1.128.555	100,0%	310.282	100,0%

3.3.3 Antidepressiva (tabellen 3.3.3. a en b)

Het aantal DDD van antidepressiva⁶ die terugbetaald worden door het RIZIV blijft groeien, in het bijzonder de selectieve serotonine-heropnameremmers en in mindere mate in 2014 voor de nieuwe geneesmiddelen die men terugvindt in de tweede groep van de classificatie volgens het BCFI ("overige antidepressiva" in de tabel, soms ook atypische antidepressiva genoemd). Het volume in DDD van de niet-selectieve monoamine-heropnameremmers (de tricyclische antidepressiva) blijft gelijk en de niet-selectieve mao-remmers zijn van de lijst met vergoedbare geneesmiddelen geschrapt.

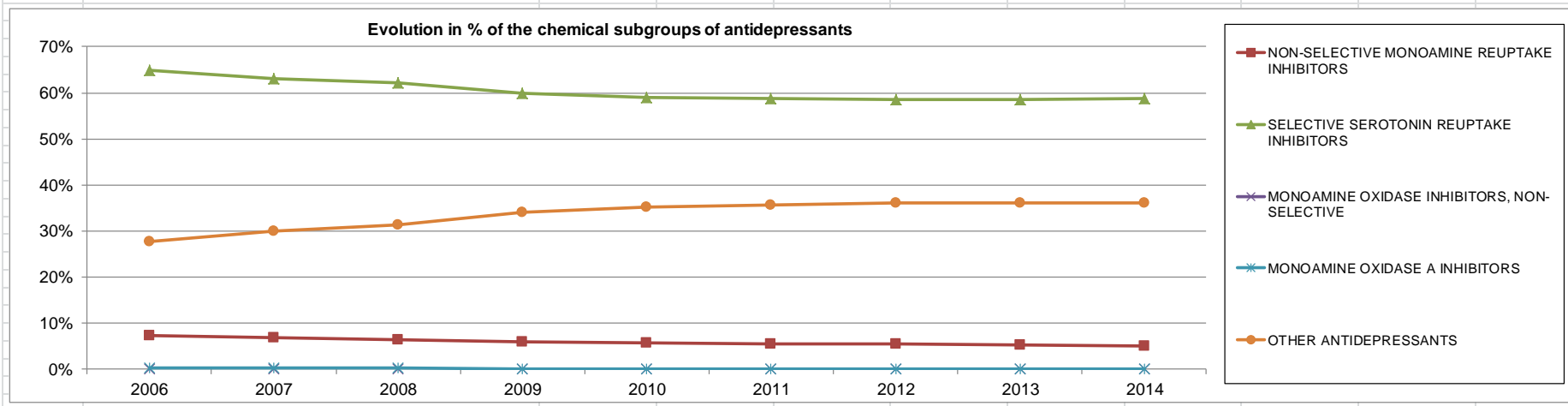
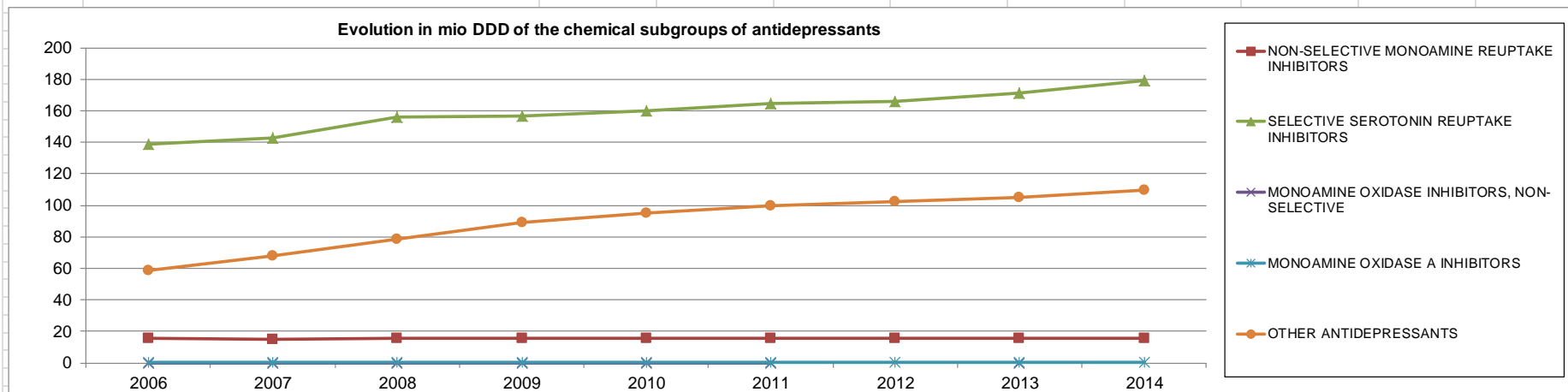
Het aantal personen dat minstens één verpakking van een antidepressivum terugbetaald kreeg, blijft lichtjes toenemen (ongeveer 1,19 miljoen personen in 2014 tegenover 1,18 miljoen in 2013). Ongeveer 22,2% van dit aantal heeft slechts één verpakking afgeleverd gekregen, 10,4% van het totaal aantal patiënten kreeg minder dan 30 DDD op een jaar afgeleverd.

Dit laatste bevestigt het hoge percentage behandelingen van korte duur, wat vragen doet rijzen over de indicatie van deze behandelingen.

⁶ Meer gedetailleerde informatie over het gebruik van antidepressiva kan u vinden in de [Infospot van het tweede trimester van 2014](#)

Tabel 3.3.3. a Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: antidepressiva – volume (in DDD)

ATC	Chemical subgroup	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
N06AA	NON-SELECTIVE MONOAMINE REUPTAKE INHIBITORS	15.547.689	15.315.450	15.882.730	15.815.468	15.822.404	15.380.720	15.360.990	15.361.527	15.484.411
N06AB	SELECTIVE SEROTONIN REUPTAKE INHIBITORS	138.623.940	142.573.757	156.009.076	156.696.713	160.315.900	164.504.493	165.838.056	171.291.793	179.319.771
N06AF	MONOAMINE OXIDASE INHIBITORS, NON-SELECTIVE	451	250	225	325	350	50	50	25	25
N06AG	MONOAMINE OXIDASE A INHIBITORS	496.526	438.965	432.750	385.035	357.267	337.265	327.550	305.100	291.400
N06AX	OTHER ANTIDEPRESSANTS	58.959.833	67.871.285	78.881.306	89.126.582	95.373.190	99.570.008	102.221.201	105.288.473	109.720.623
	Total	213.628.438	226.199.707	251.206.087	262.024.123	271.869.112	279.792.536	283.747.797	292.246.917	304.816.205

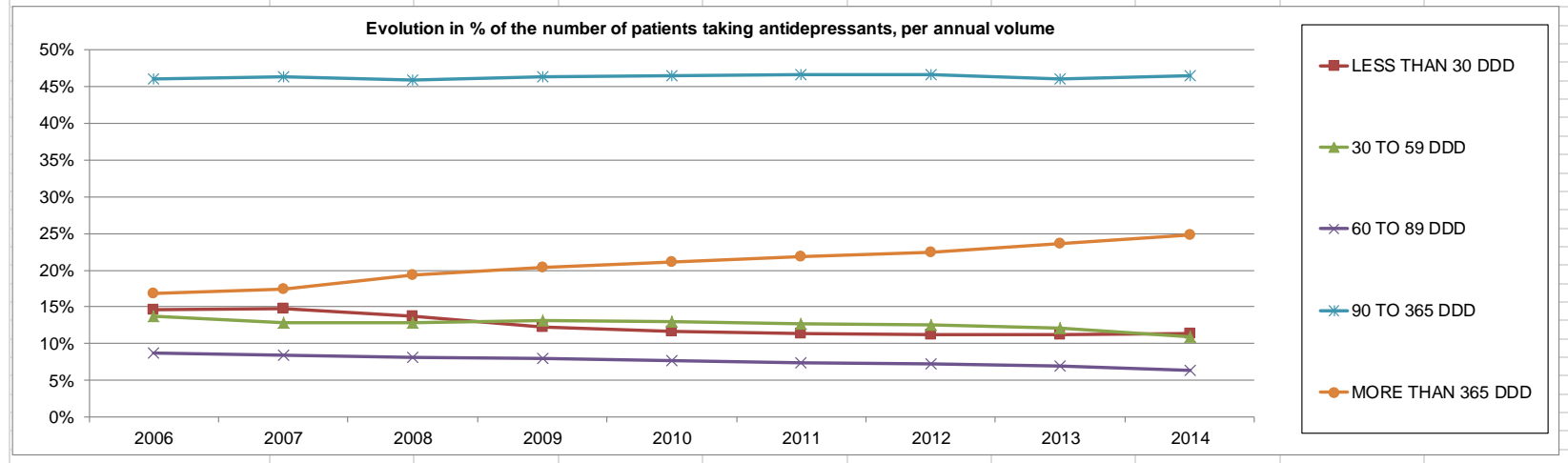
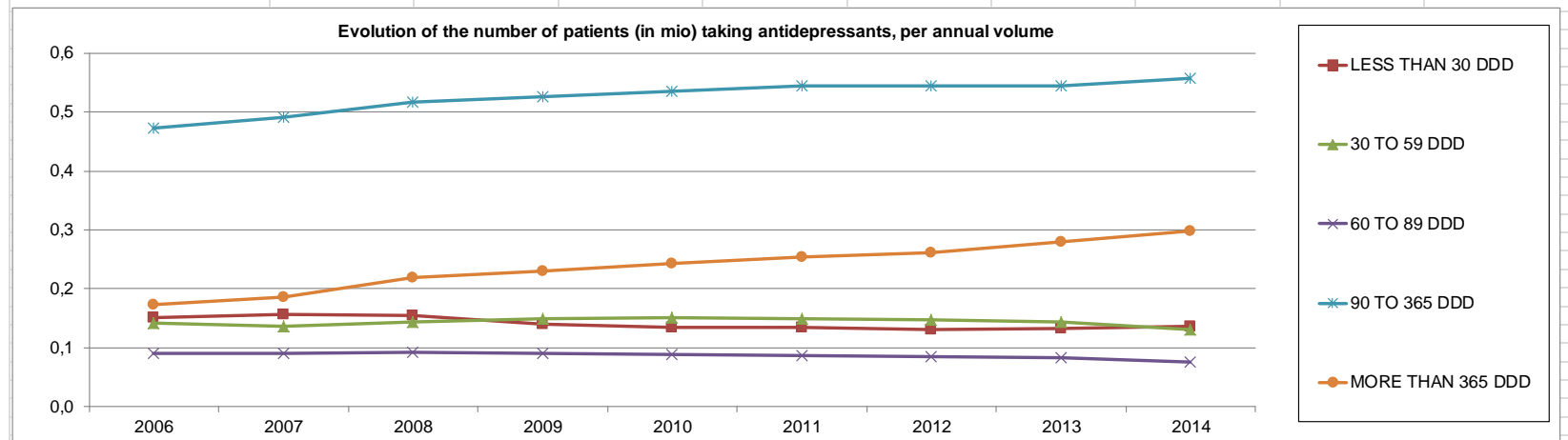

Tabel 3.3.3. b Verdeling van de patiënten die een antidepressivum hebben genomen – volume (in DDD)

Use of antidepressants in 2014	Number of patients	Of whom only one package has been taken
1. Less than 30 DDD	136.678	124.665
2. 30 to 59 DDD	131.276	86.395
3. 60 to 89 DDD	76.332	13.101
4. 90 to 365 DDD	556.593	42.524
5. More than 365 DDD	297.743	0
TOTAL	1.198.622	266.685
<p><u>Observation:</u> amongst the antidepressants, there are some large-sized packages available in 2014 of which the DPP (the number of DDD per package) is above 89.</p> <p><u>Examples:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Fluoxone Divule 20 mg divisible tablets (100 x) - Citalopram EG 20 mg tablets (98 x) 		

Tabel 3.3.3. cVoorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: antidepressiva – aantal patiënten per jaarlijks volume (in mio DDD)

Number of DDD per year	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
LESS THAN 30 DDD	150.073	157.266	155.213	139.195	133.757	133.630	130.584	132.555	136.678
30 TO 59 DDD	141.598	136.435	144.512	149.141	150.559	148.520	146.831	143.551	131.276
60 TO 89 DDD	90.223	89.785	92.407	90.255	88.171	86.743	83.939	82.177	76.332
90 TO 365 DDD	473.471	491.636	516.720	526.595	536.209	545.327	545.455	545.017	556.593
MORE THAN 365 DDD	172.517	185.097	218.806	230.973	243.302	254.716	262.250	279.441	297.743
Total	1.027.882	1.060.219	1.127.658	1.136.159	1.151.998	1.168.936	1.169.059	1.182.741	1.198.622

3.3.4 Middelen tegen Alzheimer (tabel 3.3.4)

Het aantal patiënten dat een terugbetaling van een geneesmiddel tegen Alzheimer gekregen heeft, bleef verder dalen in 2014 in vergelijking met de voorgaande jaren en situeert zich rond 37.972 personen in 2014 (tegenover 41.274 in 2013 en 48.060 personen in 2012) met een waarschijnlijk toereikende therapietrouw (ongeveer 331 DDD gemiddeld per jaar tegenover 327 DDD in 2013).

19% van de patiënten die met deze geneesmiddelen behandeld werden, hebben gedurende het tweede semester van 2014 één of meerdere neuroleptica voorgeschreven gekregen. Voor de patiënten die ook een neurolepticum kregen voorgeschreven, was dit hoofdzakelijk een zogenaamd atypisch neurolepticum (71,8% van de gevallen).

Tabel 3.3.4 Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: aantal patiënten dat een anti-Alzheimermiddel (N06D) neemt

Drug class	Number of patients (1)	Volume (DDD) (2)	Average volume per patient (3)=(2)/(1)	
Anti-dementia (N06D)	37.972	12.583.382	331,4	
Number of patients taking an anti-dementia as well as a neuroleptic agent in the course of the second semester:				
Drug class	Number of patients (1)	In % of the patients taking anti-dementia (2)	Volume (DDD) (3)	Average volume per patient (4)=(3)/(1)
Anti-dementia (N06D)	7.251	100,0%	1.397.128	192,7
Only atypical neuroleptics (N05AH + N05AX)	5.204	71,8%	255.837	49,2
Only risperidone (N05AX08)	1.705	23,5%	51.149	30,0
Only classical neuroleptics (N05A, not including N05AH and N05AX)	1.427	19,7%	29.946	21,0
Combination of classical and atypical neuroleptics	620	8,6%	52.593	84,8
Total neuroleptics:	7.251	100,0%	338.377	46,7

3.3.5 Anti-epileptica (tabel 3.3.5)

Gabapentine is het meest voorgeschreven vergoedbare anti-epilepticum (39,8%) in alle leeftijdscategorieën, vóór valproïnezuur (23,7%) en carbamazepine (10,9%). Levetiracetam staat op de vierde plaats (6,4%), gevolgd door topiramaat (6,0%).

Bij de 65-plussers is gabapentine het meest gebruikte vergoedbare anti-epilepticum, vóór valproaat en carbamazepine. Primidon is een anti-epilepticum dat verhoudingsgewijs ook meer wordt terugbetaald in deze leeftijdscategorie. Deze vaststelling doet vragen rijzen over de indicatie waarvoor deze geneesmiddelen het meest worden voorgeschreven bij 65-plussers want bepaalde anti-epileptica hebben indicaties die verschillen van epilepsie. Neuropathische pijn bij gabapentine bijvoorbeeld en gegeneraliseerde angststoornissen en neuropathische pijn bij pregabaline.

Bij de heel jonge kinderen (0 tot 5 jaar) en bij de oudere kinderen (6 tot 15 jaar) zijn valproïnezuur en carbamazepine de vergoedbare anti-epileptica die meestal worden afgeleverd.

Tabel 3.3.5 Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: eerste voorschriften van een anti-epilepticum (N03A) – aantal patiënten tijdens het 2de semester van 2014

ATC	Chemical substance	0 to 5 years	6 to 15 years	16 to 64 years	65 years and older	Total	% of the total number of patients
N03AA03	PRIMIDONE		3	481	1.364	1.848	4,6%
N03AB02	PHENYTOIN	2	2	228	226	458	1,1%
N03AB52	PHENYTOIN, COMBINATIONS			66	64	130	0,3%
N03AD01	ETHOSUXIMIDE	7	26	12	2	47	0,1%
N03AF01	CARBAMAZEPINE	34	106	2.855	1.373	4.368	10,9%
N03AF02	OXCARBAZEPINE		23	28	5	56	0,1%
N03AG01	VALPROIC ACID	271	461	6.863	1.878	9.473	23,7%
N03AG04	VIGABATRIN	16		6	1	23	0,1%
N03AG06	TIAGABINE			1		1	0,0%
N03AX03	SULTIAME	1		1		2	0,0%
N03AX09	LAMOTRIGINE	7	44	1.322	198	1.571	3,9%
N03AX11	TOPIRAMATE	9	49	2.256	82	2.396	6,0%
N03AX12	GABAPENTIN	9	26	9.057	6.842	15.934	39,8%
N03AX13	PHENETURIDE			3	1	4	0,0%
N03AX14	LEVETIRACETAM	37	68	1.350	1.106	2.561	6,4%
N03AX16	PREGABALIN		2	799	786	1.587	4,0%
N03AX18	LACOSAMIDE			24	8	32	0,1%
N03AX21	RETIGABINE			1		1	0,0%
N03AX22	PERAMPANEL			1		1	0,0%
TOTAL		384	789	25.039	13.811	40.023	100,0%

Observation : a certain number of patients immediately receive more than one chemical substance from the first prescription onwards; they have only been counted once in the total.

3.3.6 Hart vaatstelsel (tabellen 3.3.6. a tot en met e)

Vanaf 2014 zien we voor de eerste keer een daling in voorschrijfvolume van geneesmiddelen voor het hart vaatstelsel. Dit kan worden verklaard door een daling van het volume antihypertensiva alsook door een minder markante stijging van het volume statines dan de voorgaande jaren. De «andere cardiovasculaire middelen» blijven dalen in gebruik (in deze klasse zitten de hartglycosiden, de anti-aritmica en molsidomine).

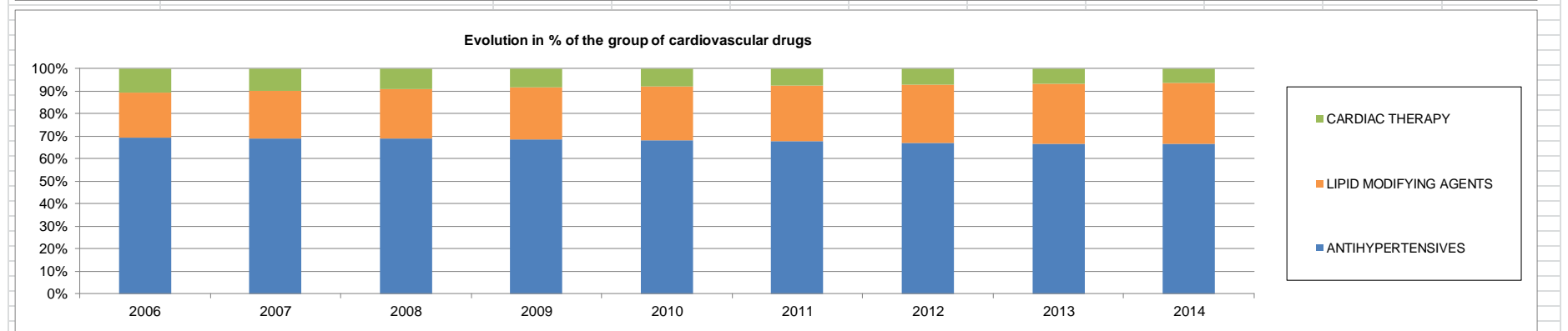
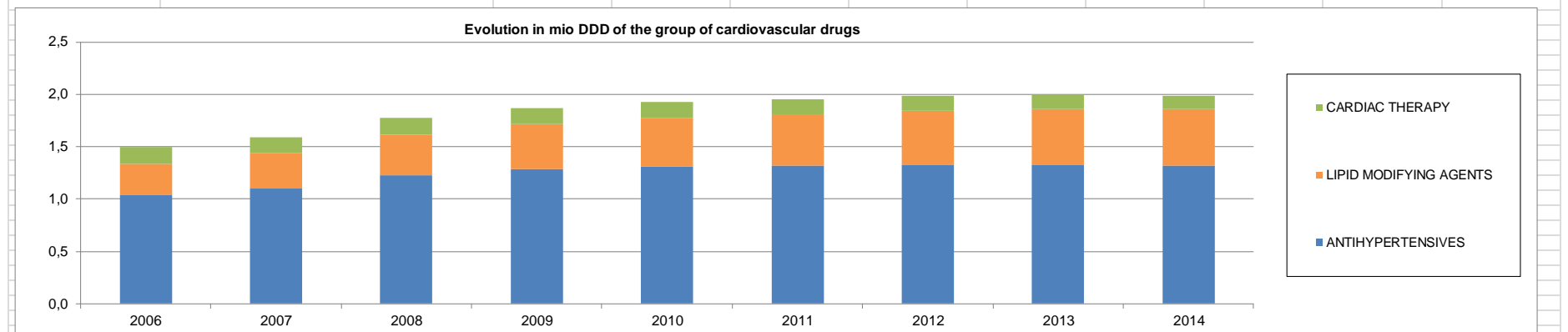
Het volume van de angiotensine-receptorantagonisten (sartanen) en van de bètablokkers (uitgezonderd atenolol) blijft verder stijgen, terwijl het volume van de diuretica, de ACE remmers en de calciumantagonisten daalt.

In 2014 waren 2.564.890 patiënten in behandeling met één of meer antihypertensiva. Bij de meeste klassen varieerde het voorgeschreven volume van 200 tot 350 DDD's per jaar. Een uitzondering hierop zijn de geneesmiddelen die werken op het renine-angiotensine-systeem. In deze groep werden gemiddeld 455 DDD's per patiënt en per jaar voorgeschreven.

In 2014 kregen 1.430.554 patiënten minstens één terugbetaalde verpakking van een statine afgeleverd. Na een stijging van het aantal met statines behandelde patiënten gedurende een decennium, zien we in 2014 een lichte daling. We zien een daling in aantal patiënten voor alle statines, behalve atorvastatine dat verder blijft groeien (in 2012 werd het referentierterugbetalingssysteem toegepast) en rosuvastatine dat op eenzelfde peil blijft. Voor het volume (in DDD) van de statines zien we een stijging in 2014. Een verhoging van het volume per patiënt duidt op een stijging van de posologie en/of een betere therapietrouw. Het volume van de fibraten daalt licht in 2014.

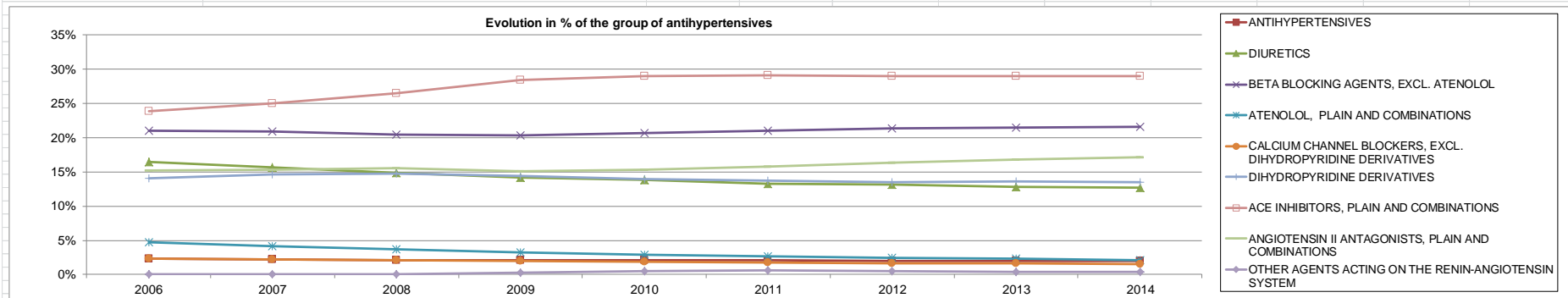
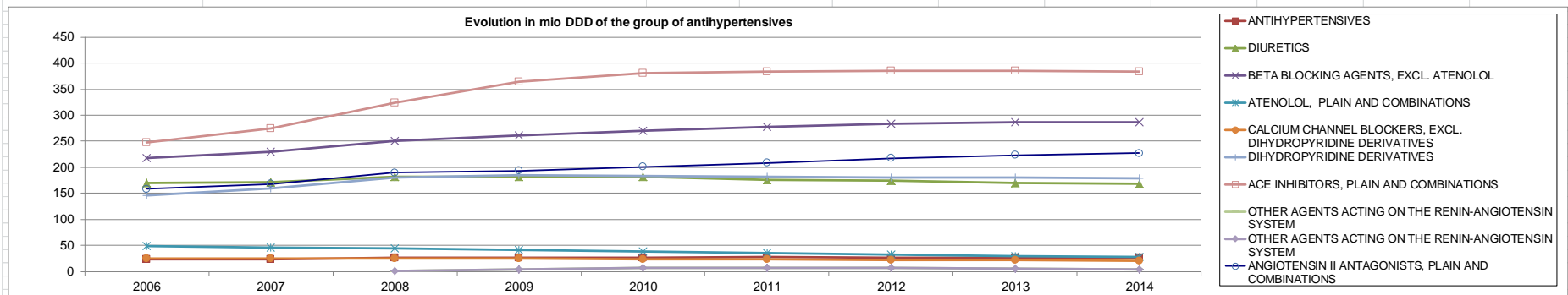
Tabel 3.3.6. a Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: cardiovasculaire geneesmiddelen – volume (in DDD)

ATC	groep	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
C02 + C03 + C07 + C08 + C09	ANTIHYPERTENSIVES	1.037.120.783	1.097.860.374	1.223.065.155	1.282.500.621	1.313.021.871	1.322.180.003	1.328.061.999	1.328.626.173	1.322.984.294
C10	LIPID MODIFYING AGENTS	298.960.569	335.330.007	393.073.856	431.003.614	462.684.847	485.769.216	513.153.030	527.062.466	532.506.370
C01	CARDIAC THERAPY	161.154.909	156.748.317	159.197.194	153.805.946	149.379.995	145.817.685	141.324.582	134.661.771	129.314.110
TOTAL		1.497.236.262	1.589.938.699	1.775.336.204	1.867.310.180	1.925.086.713	1.953.766.904	1.982.539.611	1.990.350.411	1.984.804.773

Tabel 3.3.6. b Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: bloeddrukverlagers (C02, C03, C07, C08 en C09) – volume (in DDD)

ATC	Chemical subgroup	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
C02	ANTHYPERTENSIVES	23.691.550	24.196.141	25.930.307	26.356.128	26.981.554	27.260.486	26.816.635	26.649.264	26.650.666
C03	DIURETICS	170.625.621	172.016.747	182.039.096	182.114.271	181.439.378	175.817.618	174.567.051	169.966.609	167.738.259
C07 excl. atenolol	BETA BLOCKING AGENTS, EXCL. ATENOLOL	217.995.835	229.417.073	250.002.658	260.473.516	270.744.090	277.927.797	283.105.524	285.880.694	286.009.376
C07AB03 + C07CB03 + C07FB03 + C07DB01	ATENOLOL, PLAIN AND COMBINATIONS	48.517.938	45.588.343	44.785.687	41.349.381	38.256.657	35.380.172	32.675.508	30.215.962	27.987.705
C08 excl. C08CA	CALCIUM CHANNEL BLOCKERS, EXCL. DIHYDROPYRIDINE DERIVATIVES	24.362.840	24.307.400	25.362.995	24.757.569	24.166.908	23.312.560	22.448.622	21.643.534	20.889.868
C08CA	DIHYDROPYRIDINE DERIVATIVES	145.828.354	160.148.063	180.070.666	185.032.622	183.715.443	181.842.377	179.684.572	180.717.167	178.562.142
C09A + C09B	ACE INHIBITORS, PLAIN AND COMBINATIONS	247.894.980	274.387.031	324.593.013	364.952.481	380.664.134	384.315.502	384.969.498	385.071.295	383.644.705
C09C + C09D	ANGIOTENSIN II ANTAGONISTS, PLAIN AND COMBINATIONS	158.203.665	167.799.576	189.491.372	193.305.966	200.669.548	208.516.952	217.304.888	223.209.514	227.056.712
C09X	OTHER AGENTS ACTING ON THE RENIN-ANGIOTENSIN SYSTEM		789.362	4.158.686	6.384.157		7.806.540	6.489.700	5.272.134	4.444.860
	Total	1.037.120.783	1.097.860.374	1.223.065.155	1.282.500.621	1.313.021.871	1.322.180.003	1.328.061.999	1.328.626.173	1.322.984.294

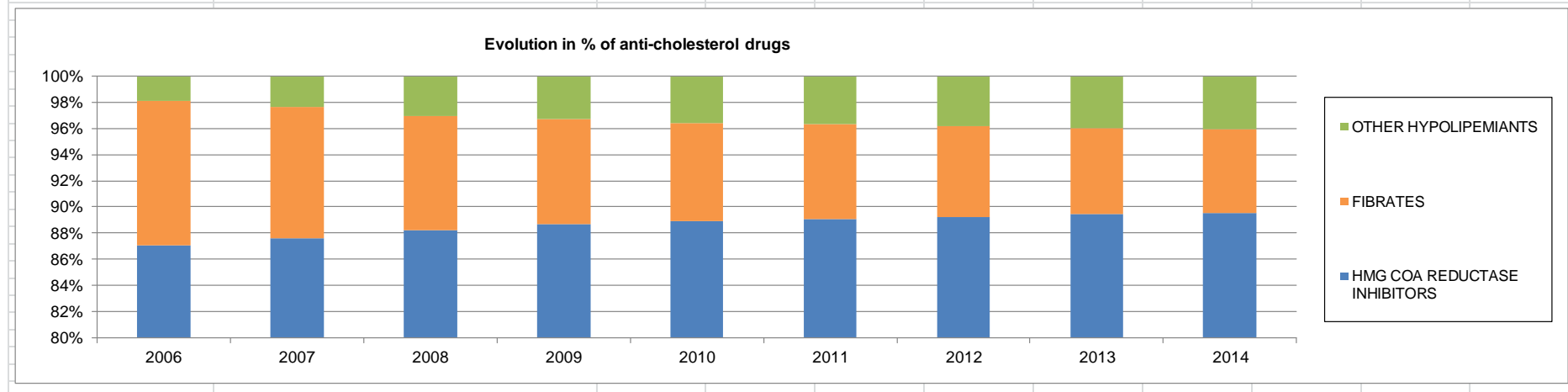
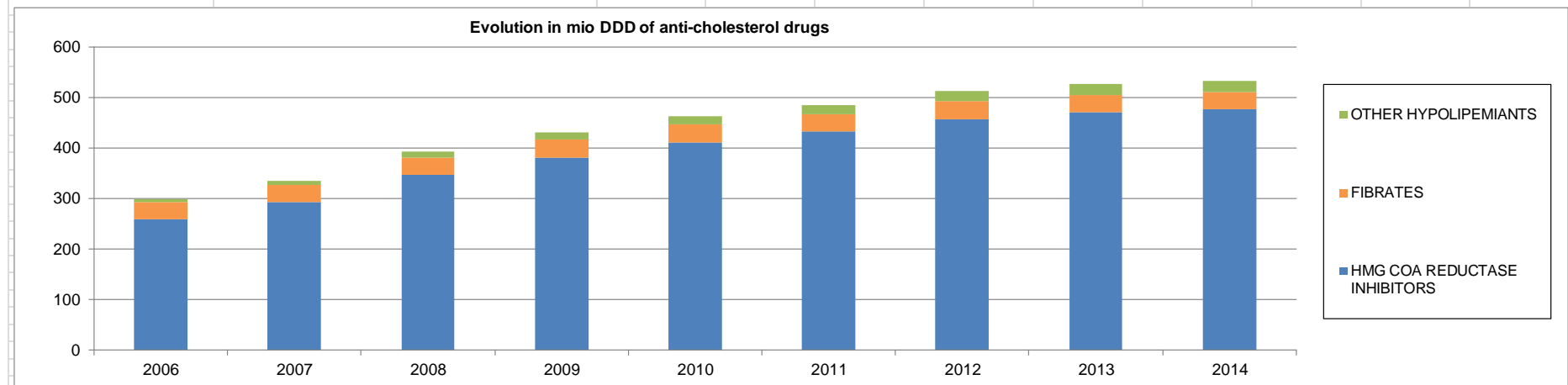
Tabel 3.3.6. c Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: bloeddrukverlagers (C02, C03, C07, C08 en C09) – volume (in DDD) en aantal patiënten

ATC-3	Therapeutic subgroup	Number of patients	% of the total number of patients	Volume (DDD)	Volume/patient
C02	ANTIHYPERTENSIVES	82.154	3,2%	26.650.682	324,4
C03	DIURETICS	649.899	25,3%	167.738.288	258,1
C07	BETA BLOCKING AGENTS	1.530.380	59,7%	313.997.094	205,2
C08	CALCIUM CHANNEL BLOCKERS	567.092	22,1%	199.452.009	351,7
C09	AGENTS ACTING ON THE RENIN-ANGIOTENSIN SYSTEM	1.367.684	53,3%	615.146.277	449,8
TOTAL ANTIHYPERTENSIVES*		2.564.890	100,0%	1.322.984.351	515,8

(*) Some patients receive antidepressants of various therapeutic subgroups; they have only been counted once in the total

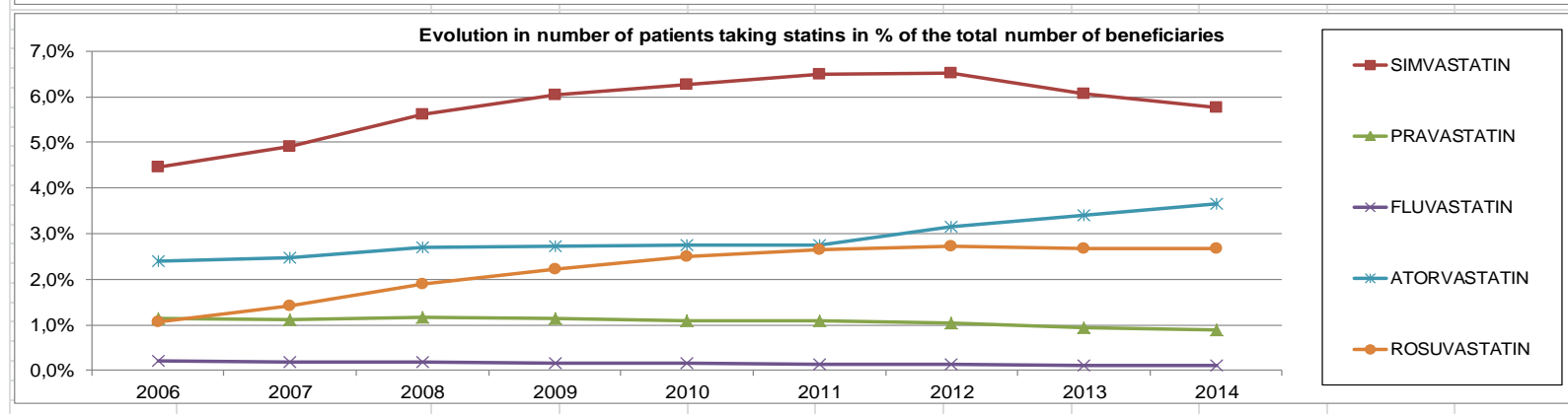
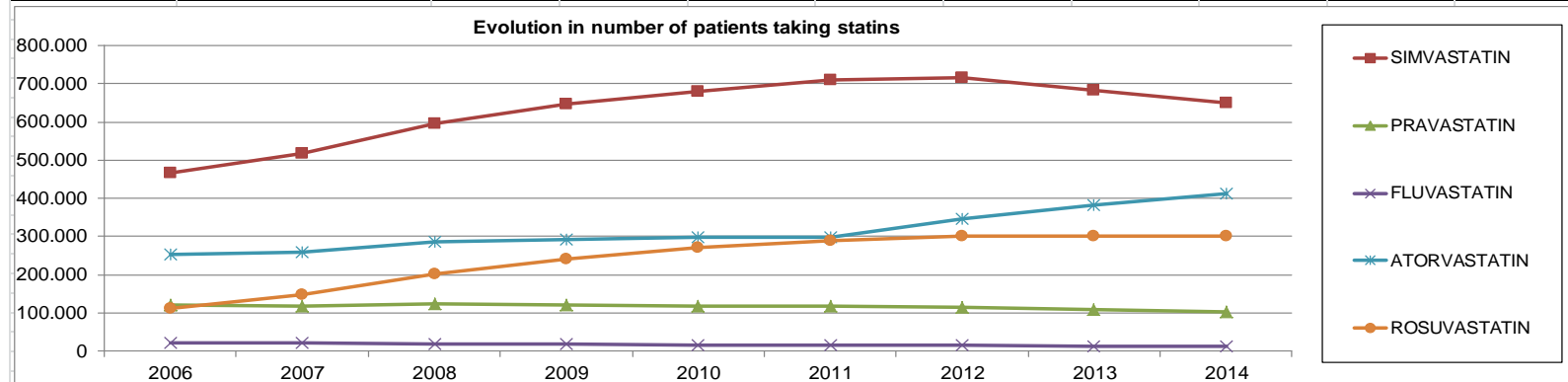
Tabel 3.3.6. d Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: cholesterolverlagende middelen (C10) – volume (in DDD)

ATC	Chemical subgroup	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
C10AA	HMG COA REDUCTASE INHIBITORS	260.221.405	293.858.620	346.836.810	382.300.099	411.331.796	432.800.732	457.929.498	471.274.269	476.963.034
C10AB	FIBRATES	33.126.381	33.622.967	34.361.412	34.516.911	34.929.011	35.198.589	35.491.097	34.658.118	33.970.948
C10AC + C10AD + C10AX + C10BA	OTHER HYPOLIPEMIANTS	5.612.784	7.848.419	11.875.633	14.186.604	16.424.040	17.769.895	19.732.435	21.130.078	21.572.387
Total		298.960.569	335.330.007	393.073.856	431.003.614	462.684.847	485.769.216	513.153.030	527.062.466	532.506.370

Tabel 3.3.6. e Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: statines (C10AA) – aantal patiënten

ATC	Chemical substance	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
C10AA01	SIMVASTATIN	466.220	516.779	596.554	647.529	679.107	709.716	716.194	681.721	650.741
C10AA03	PRAVASTATIN	118.843	118.598	122.707	121.274	117.948	118.295	114.526	106.769	101.469
C10AA04	FLUVASTATIN	20.751	20.101	19.350	17.457	15.898	14.685	13.535	12.334	11.405
C10AA05	ATORVASTATIN	251.820	259.787	287.248	293.325	298.389	299.180	347.206	383.543	411.638
C10AA07	ROSUVASTATIN	112.163	148.279	201.761	239.289	271.242	288.080	300.211	300.947	301.382
Total		928.437	1.023.474	1.182.496	1.272.582	1.337.316	1.386.540	1.439.868	1.439.346	1.434.554
In % of the number of beneficiaries										
C10AA01	SIMVASTATIN	4,4%	4,9%	5,6%	6,0%	6,3%	6,5%	6,5%	6,1%	5,8%
C10AA03	PRAVASTATIN	1,1%	1,1%	1,2%	1,1%	1,1%	1,1%	1,0%	0,9%	0,9%
C10AA04	FLUVASTATIN	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
C10AA05	ATORVASTATIN	2,4%	2,5%	2,7%	2,7%	2,8%	2,7%	3,2%	3,4%	3,6%
C10AA07	ROSUVASTATIN	1,1%	1,4%	1,9%	2,2%	2,5%	2,6%	2,7%	2,7%	2,7%
Total		8,9%	9,7%	11,1%	11,9%	12,4%	12,7%	13,1%	12,8%	12,7%

3.3.7 Middelen gebruikt bij diabetes (tabellen 3.3.7.a en 3.3.7.b)

Uit tabel 3.3.7. a volgt vooreerst dat het aantal farmacologisch behandelde diabetespatiënten (afgerond) thans n=635.000 bedraagt in België. In de groep diabetici van 2014 nemen n=149.622 een insuline en/of een insuline-analoog en zelfs n=74.201 uitsluitend een insuline of analoog zonder ander type antidiabeticum (per os; incretinemimeticum). De grootste groep diabetici in 2014 bestaat evenwel uit n=560.523 patiënten die een oraal antidiabeticum innemen, al dan niet met een incretinemimeticum erbij. In deze grote groep namen er n=485.102 patiënten een oraal antidiabeticum in, eventueel met een subcutaan incretinomimeticum, doch zonder enig insuline. Deze grote groep is verder uitgesplitst in tabel 3.3.7. Tenslotte is er een groep van n=75.421 patiënten die in de loop van het jaar 2014 zowel een peroraal antidiabeticum als een insuline(analoog) genomen hebben, zeer waarschijnlijk namen ze beide type geneesmiddelen simultaan.

De opvallende karakteristieken in tabel 3.3.7.a qua type molecule in 2014 zijn:

- De 3 meest gebruikte insulines zijn de insuline-analoge glargine (LANTUS; langwerkend; n=64.483), het insuline aspart (NOVORAPID; ultra-kortwerkend; n=48.294) en het menginsuline NOVOMIX (n=36.863).
- Het veruit meest ingenomen peroraal antidiabeticum is metformine (GLUCOPHAGE, METFORMAX en generieken) tezamen goed voor n=493.737 patiënten. Het werd voorgeschreven aan ongeveer 88% van de nieuwe diabetespatiënten in 2014, wat in de richting gaat van de aanbevelingen uit de Consensusvergadering van 2012.
- Drie andere veel gebruikte orale molecules zijn gliclazide (UNIDIAMICRON en generieken) bij n=114.859, repaglinide (NOVONORM en generieken) bij n=38.090 en het recente niet-gegenerieeerde sitagliptine (JANUVIA) bij n=30.849 patiënten.
- De subcutaan toe te dienen incretinemimetica worden in 2014 gebruikt door respectievelijk n=10.567 (VICTOZA), n=3.954 (BYETTA) en n=2.709 patiënten (LYXUMIA, vergoedbaar sinds 01.12.2013). BYDUREON (=BYETTA met een dagelijkse toediening van 2 mg), het laatste incretinemimeticum dat vergoedbaar werd op 01.04.2014, had eind 2014 1.750 patiënten.
- Een nieuwe klasse van orale antidiabetica maakte eind 2014 haar opwachting in de terugbetaling, meer bepaald de gliflozines met INVOKANA (n=33), opgenomen in de lijst van de vergoedbare geneesmiddelen op 01.12.2014.

Hieronder volgt de co-medicatie bij de 3 beschreven groepen diabetici: deze met enkel insuline, deze met enkele orale medicatie (plus eventueel SC incretinomimetica) en tenslotte deze met een gecombineerd gebruik van orale medicatie (plus eventueel SC incretinomimetica) en insuline. De co-medicatie staat telkens in tabel 3.3.7.b.

- Het gebruik van antitrombotische middelen vindt plaats bij respectievelijk 47%, 45% en 62% van de 3 groepen diabetici.
- Het gebruik van statines vindt plaats bij respectievelijk 48%, 54% en 70% van de 3 groepen diabetici. Dat de laatste groep, deze met gecombineerde therapeutische klassen, het meest statines neemt, is compatibel met een frequenter gebruik van antitrombotische medicatie in het kader van diabetische macro-angiopathie.
- Het gebruik van fibraten vindt plaats bij respectievelijk 4%, 6% en 9% van de 3 groepen diabetici. De eerste groep, deze met uitsluitend insulinothérapie, omvat veel type 1 diabetici, bij wie het gebruik van fibraten niet wordt aanbevolen. De percentages diabetici die met deze 3 laatste geneesmiddelengroepen in comediatie behandeld worden in 2014, zijn vergelijkbaar met de percentages van 2013.

- Het gebruik van andere cholesterolverlagers vindt plaats bij 2%, 1% en 3% van de 3 diabetische groepen. Dit wijst op het blijvend overwicht van statinegebruik en eventueel fibraten.

Tabel 3.3.7. a Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: antidiabetica (A10) – aantal patiënten

Drugs used in diabetes		Number of patients 2014	% of patients per category of antidiabetics	% patients of antidiabetics
A10	DRUGS USED IN DIABETES	634.724	100,0%	100,0%
<i>Of whom are taking insulins and analogues and hypoglycemiatic drugs</i>		75.421	11,9%	11,9%
A10A	INSULINS AND ANALOGUES	149.622	100,0%	23,6%
<i>Of whom aren't using hypoglycemiatic drugs</i>		74.201	49,6%	11,7%
A10AB01	HUMAN INSULIN (fast-acting)	20.878	14,0%	3,3%
A10AB04	INSULIN LISPRO (fast-acting)	9.996	6,7%	1,6%
A10AB05	INSULIN ASPART (fast-acting)	48.294	32,3%	7,6%
A10AB06	INSULIN GLULISINE (fast-acting)	8.646	5,8%	1,4%
A10AC01	HUMAN INSULIN (intermediate-acting)	23.757	15,9%	3,7%
A10AD01	HUMAN INSULIN (intermediate+fast-acting)	13.300	8,9%	2,1%
A10AD04	INSULIN LISPRO (intermediate+fast-acting)	5.492	3,7%	0,9%
A10AD05	INSULIN ASPART (intermediate+fast-acting)	36.853	24,6%	5,8%
A10AE04	INSULIN GLARGINE (long-acting)	64.483	43,1%	10,2%
A10AE05	INSULIN DETEMIR (long-acting)	10.416	7,0%	1,6%
A10B	BLOOD GLUCOSE LOWERING DRUGS, EXCL. INSULINS	560.523	100,0%	88,3%
<i>Of whom aren't using insulin nor analogues</i>		485.102	86,5%	76,4%
A10BA02	METFORMIN	493.737	88,1%	77,8%
A10BB01	GLIBENCLAMIDE	9.471	1,7%	1,5%
A10BB07	GLIPIZIDE	1.532	0,3%	0,2%
A10BB08	GLIQUIDONE	32.627	5,8%	5,1%
A10BB09	GLICLAZIDE	114.859	20,5%	18,1%
A10BB12	GLIMEPIRIDE	14.447	2,6%	2,3%
A10BD02	METFORMIN AND SULFONAMIDES	816	0,1%	0,1%
A10BD07	METFORMIN AND SITAGLIPTIN	3.071	0,5%	0,5%
A10BD08	METFORMIN AND VILDAGLIPTIN	3.733	0,7%	0,6%
A10BD10	METFORMIN AND SAXAGLIPTIN	354	0,1%	0,1%
A10BD11	METFORMIN AND LINAGLIPTIN	199	0,0%	0,0%
A10BG03	PIOGLITAZONE	1.246	0,2%	0,2%
A10BH01	SITAGLIPTIN	30.849	5,5%	4,9%
A10BH02	VILDAGLIPTIN	9.633	1,7%	1,5%
A10BH03	SAXAGLIPTIN	9.872	1,8%	1,6%
A10BH04	ALOGLIPTIN	132	0,0%	0,0%
A10BH05	LINAGLIPTIN	10.503	1,9%	1,7%
A10BX02	REPAGLINIDE	38.090	6,8%	6,0%
A10BX04	EXENATIDE	3.954	0,7%	0,6%
A10BX07	LIRAGLUTIDE	10.567	1,9%	1,7%
A10BX10	LIXISENATIDE	2.709	0,5%	0,4%
A10BX11	CANAGLIFLOZIN	33	0,0%	0,0%

Tabel 3.3.7. b Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: antidiabetica (A10) – aantal patiënten en volume (in DDD)

Patients who are only taking insulin or a similar product (A10A)				
Drugs (1)	Number of patients (2)	In % of the number of patients taking insulin (3)	Volume (DDD) (4)	Average volume per patient (5)=(4)/(2)
Insulins (A10A)	74.201	100,0%	34.542.463	465,5
Antithrombotic agents (B01)	34.843	47,0%	12.709.322	364,8
Statins (C10AA)	35.385	47,7%	13.543.638	382,8
Fibrates (C10AB)	2.665	3,6%	666.291	250,0
Other hypolipemiant (C10AC+C10AD+C10AX)	1.798	2,4%	524.543	291,7
Patients who are only taking a hypoglycemic drug (A10B)				
Drugs (1)	Number of patients (2)	In % of the number of patients taking hypoglycemics (3)	Volume (DDD) (4)	Average volume per patient (5)=(4)/(2)
Blood glucose lowering drugs, excl. insulins (A10B)	485.102	100,0%	170.484.610	351,4
Antithrombotic agents (B01)	220.789	45,5%	80.580.203	365,0
Statins (C10AA)	262.516	54,1%	93.426.450	355,9
Fibrates (C10AB)	30.898	6,4%	8.228.082	266,3
Other hypolipemiant (C10AC+C10AD+C10AX)	7.614	1,6%	2.289.207	300,7
Patients who are taking insulin or a similar product (A10A) as well as a hypoglycemic drug (A10B)				
Drugs (1)	Number of patients (2)	In % of the number of patients taking insulin en hypoglycemics (3)	Volume (DDD) (4)	Average volume per patient (5)=(4)/(2)
Insulins (A10A)	75.421	100,0%	34.526.888	457,8
Blood glucose lowering drugs, excl. insulins (A10B)	75.421	100,0%	30.328.020	402,1
Antithrombotic agents (B01)	46.986	62,3%	18.538.439	394,6
Statins (C10AA)	53.281	70,6%	21.579.803	405,0
Fibrates (C10AB)	6.653	8,8%	1.860.034	279,6
Other hypolipemiant (C10AC+C10AD+C10AX)	2.139	2,8%	644.987	301,5

3.3.8 Maagzuurremmers (tabellen 3.3.8. a en b)

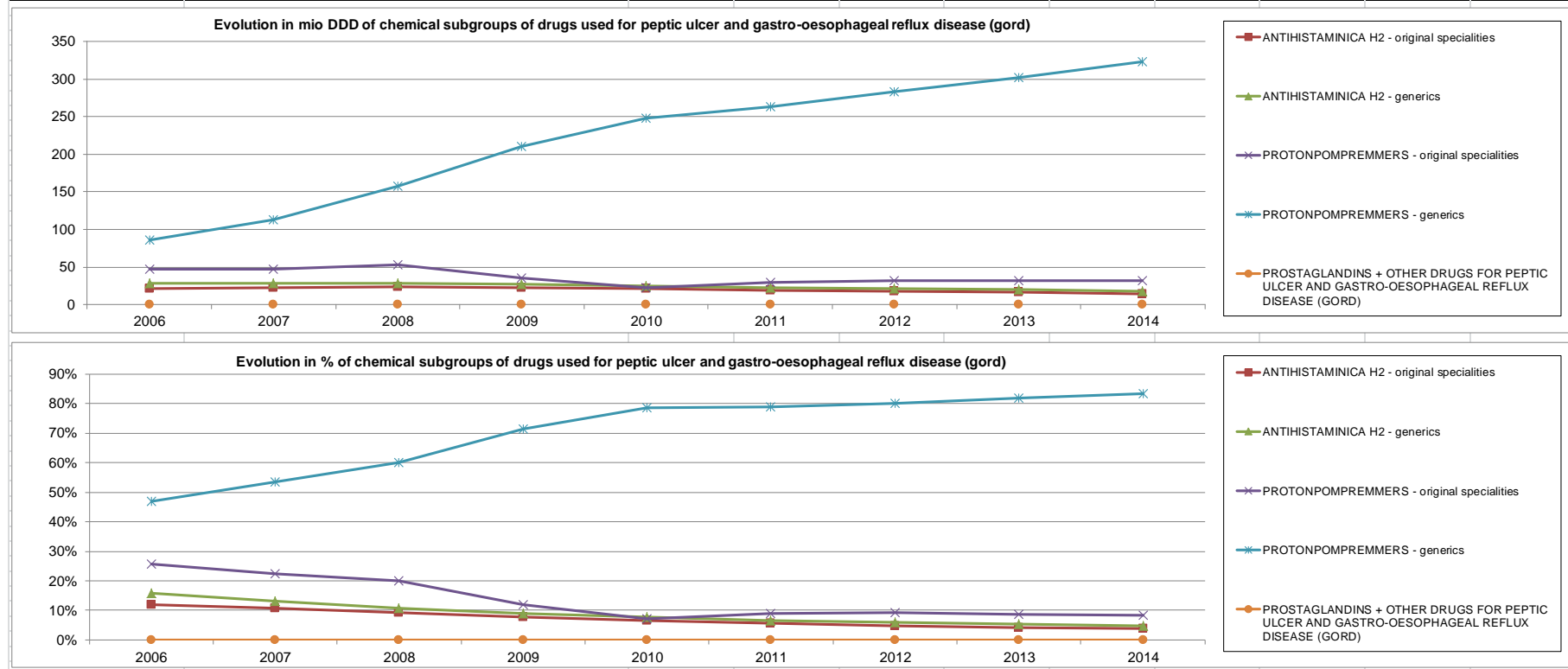
Het volume van de maagzuurremmers blijft toenemen over de jaren heen. Dit is te wijten aan een toenemend gebruik van generieke protonpompinhibitoren (PPI). In 2010 formuleerden de tripartite-werkgroep en de CTG aanbevelingen voor goed gebruik van PPI. Alle PPI zijn vergoedbaar sinds vele jaren in hoofdstuk II. Deze aanbevelingen stabiliseerde de PPI-volumes niet. Integendeel, we stellen vast dat in 2014 het volume (DDD) met 23% is toegenomen ten opzichte van dat in het referentiejaar 2010. De verklaring ligt voor de hand: PPI worden niet meer als een anti-ulcerosum gebruikt maar als een courant antacidum.

Het gebruik van H₂-receptorblokkers blijft al meerdere jaren een dalende trend te vertonen, meest waarschijnlijk ten gunste van de PPI.

In het jaar 2014 zien we dezelfde trend als in 2013: pantoprazol is de meest gebruikte PPI, voordien was omeprazol de meest gebruikte. In de figuren van Tabel 3.3.8.a en 3.3.8.b is te zien hoe de stijgende curve van generiek pantoprazol de curve van generiek omeprazol voorbij stak in 2013. Esomeprazol wordt vooral als originele specialiteit voorgeschreven (NEXIAM), wat een uitzondering binnen de PPI klasse is. De PPI klasse is immers vooral een klasse van generieke PPI. De minste voorschriften gaan naar lansoprazol en rabeprazol, een tendens van de vorige jaren die zich verderzet in 2014.

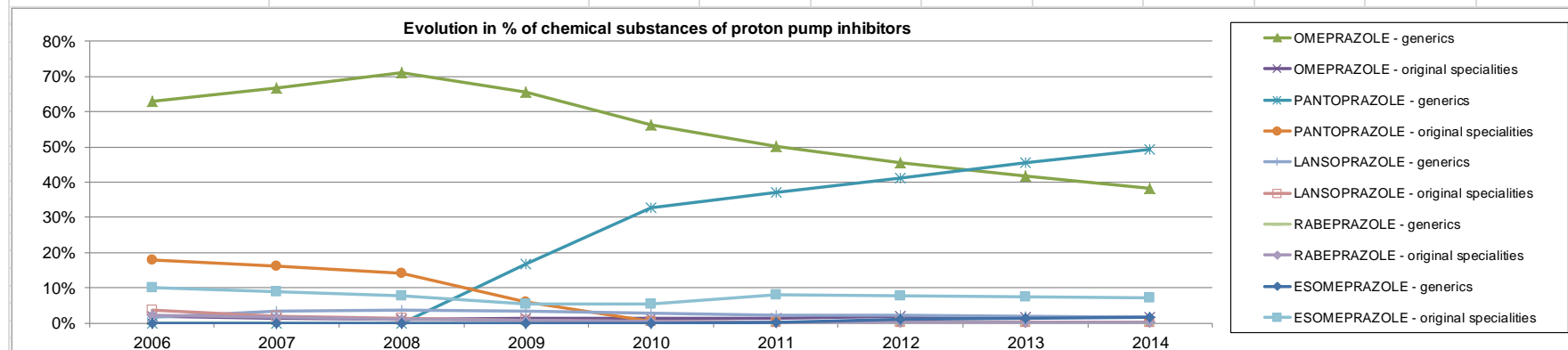
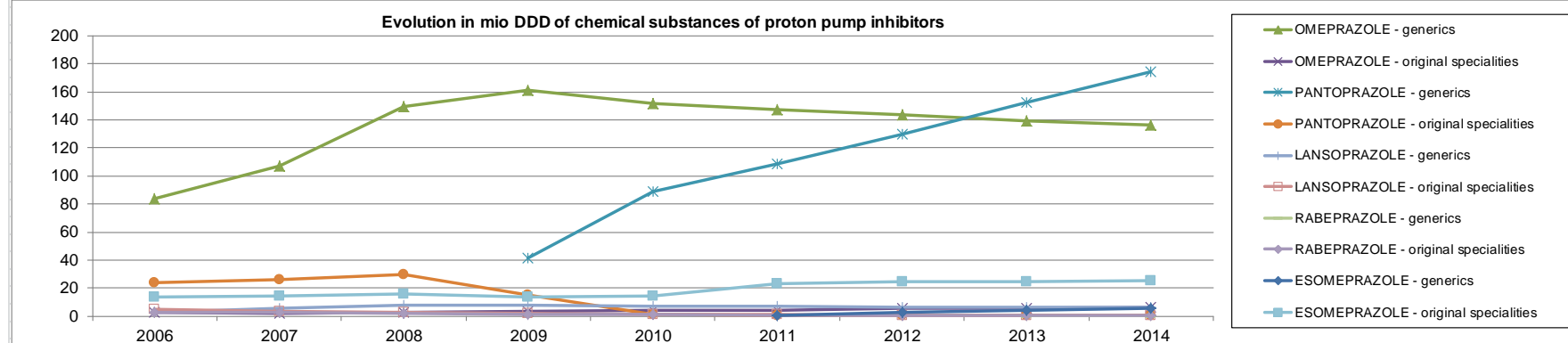
Tabel 3.3.8. a Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: maagzuursecretieremmers (A02B) – volume (in DDD)

ATC	Chemical subgroup	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
A02BA - original specialities	ANTI-HISTAMINICA H2 - original specialities	21.797.423	22.840.087	24.098.291	22.521.526	21.009.300	19.113.560	17.337.784	15.981.749	14.495.439
A02BA - generics	ANTI-HISTAMINICA H2 - generics	28.840.703	28.027.128	28.381.331	26.753.468	24.468.528	22.276.276	20.922.749	19.474.712	18.274.412
A02BC - original specialities	PROTONPOMPREMMERS - original specialities	47.082.769	47.656.897	52.666.577	35.446.104	22.209.010	29.805.045	32.170.571	32.121.263	32.368.691
A02BC - generics	PROTONPOMPREMMERS - generics	86.113.844	112.979.303	157.053.308	210.811.212	247.725.380	263.668.084	282.681.555	302.413.841	322.892.158
A02BB + A02BX	PROSTAGLANDINS + OTHER DRUGS FOR PEPTIC ULCER AND GASTRO-OESOPHAGEAL REFLUX DISEASE (GORD)	3.225	3.834	3.743	2.521	390	545	620	476	336
Total		183.837.964	211.507.248	262.203.249	295.534.831	315.412.608	334.863.509	353.113.279	369.992.041	388.031.035

Tabel 3.3.8. b Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: protonpompinhibitoren (A02BC) – volume (in DDD)

ATC	Chemical substance	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
A02BC01 - generics	OMEPRAZOLE - generics	83.744.666	107.377.836	149.233.467	161.384.583	151.690.157	147.524.526	143.605.678	139.459.264	136.274.571
A02BC01 - original specialities	OMEPRAZOLE - original specialities	2.495.437	1.997.912	2.403.058	3.516.802	3.962.876	4.361.904	5.874.856	5.836.500	6.108.846
A02BC02 - generics	PANTOPRAZOLE - generics				41.448.682	88.725.698	108.709.362	129.587.939	152.245.220	174.792.431
A02BC02 - original specialities	PANTOPRAZOLE - original specialities	23.683.942	25.765.138	29.603.672	14.942.536	1.507.108	610.246	305.844	211.428	180.404
A02BC03 - generics	LANSOPRAZOLE - generics	2.369.178	5.601.467	7.819.841	7.977.947	7.309.525	6.848.013	6.559.057	6.273.805	6.056.093
A02BC03 - original specialities	LANSOPRAZOLE - original specialities	4.774.177	3.155.026	2.594.298	1.834.420	1.211.028	875.630	674.744	671.986	590.758
A02BC04 - generics	RABEPRAZOLE - generics								12.047	85.155
A02BC04 - original specialities	RABEPRAZOLE - original specialities	2.839.480	2.412.998	2.125.886	1.525.566	1.046.961	789.222	611.170	518.364	464.534
A02BC05 - generics	ESOMEPRAZOLE - generics						586.183	2.928.881	4.423.505	5.683.908
A02BC05 - original specialities	ESOMEPRAZOLE - original specialities	13.289.733	14.325.823	15.939.663	13.626.780	14.481.036	23.168.043	24.703.957	24.882.985	25.024.149
PROTON PUMP INHIBITORS - TOTAL		133.196.613	160.636.200	209.719.885	246.257.316	269.934.389	293.473.128	314.852.126	334.535.104	355.260.849

3.3.9 Niet-steroïdale anti-inflammatoire geneesmiddelen (tabel 3.3.9.a en 3.3.9.b)

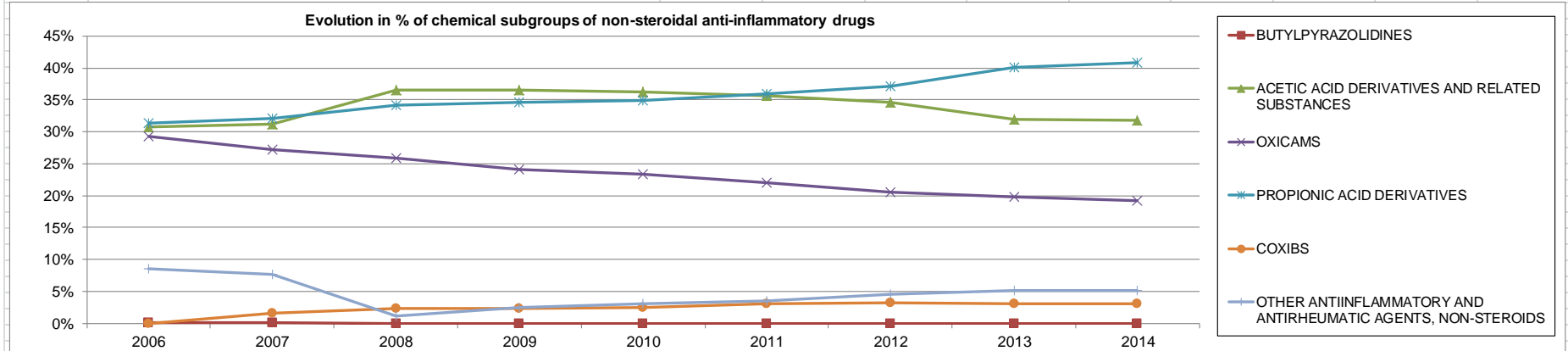
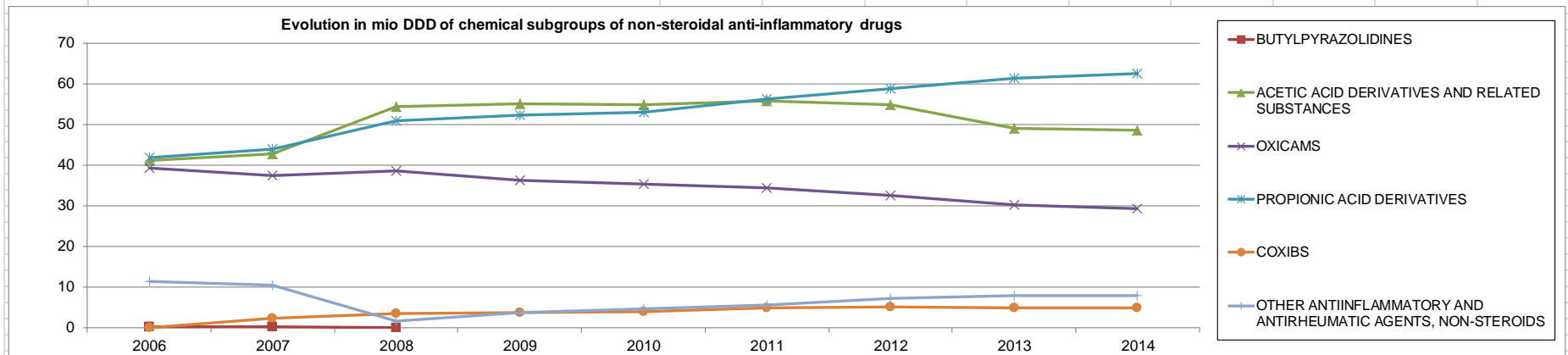
In 2013 en 2014 werd een daling in volume van de niet-steroïdale anti-inflammatoire geneesmiddelen vastgesteld. Dit is te wijten aan een daling van het aantal voorschriften/afleveringen van de azijnzuurderivaten (vooral diclofenac) met 11% in 2013 en 0,6% in 2014, van de oxicams met 7% in 2013 en 3% in 2014 in vergelijking met het voorgaande jaar.

De 65-plussers verbruiken per patiënt een volume (in DDD) van PPI en NSAID's dat hoger ligt dan het gemiddelde van de ganse bevolking.

Als we het voorschrijven aan patiënten van meer dan 180 DDD NSAID's per jaar in combinatie met PPI onderzoeken, dan merken we geen duidelijk verschil tussen de leeftijdsgroepen van 31-64 jaar en 65-plussers. Een hoger aantal combinaties van deze 2 behandelingen bij 65-plussers zou men nochtans wel verwachten.

Tabel 3.3.9. a Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: niet-steroidale anti-inflammatoire geneesmiddelen (M01A) – volume (in DDD)

ATC	Chemical subgroup	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
M01AA	BUTYLPYRAZOLIDINES	104.884	103.277	27.373						
M01AB	ACETIC ACID DERIVATIVES AND RELATED SUBSTANCES	41.137.101	42.701.427	54.386.761	54.941.523	54.846.789	55.745.337	54.889.688	48.880.428	48.551.014
M01AC	OXICAMS	39.131.147	37.293.291	38.601.336	36.176.020	35.368.656	34.348.260	32.425.186	30.224.553	29.289.112
M01AE	PROPIONIC ACID DERIVATIVES	41.896.584	43.944.383	50.884.126	52.147.797	52.910.248	56.125.870	58.662.167	61.359.459	62.426.179
M01AH	COXIBS	28	2.215.848	3.429.120	3.543.728	3.841.999	4.734.203	5.121.693	4.719.030	4.766.167
M01AX	OTHER ANTIINFLAMMATORY AND ANTIRHEUMATIC AGENTS, NON-STEROIDS	11.369.180	10.479.945	1.597.335	3.721.560	4.656.845	5.448.630	7.140.390	7.854.720	7.915.260
	Total	133.638.925	136.738.171	148.926.051	150.530.628	151.624.536	156.402.300	158.239.123	153.038.189	152.947.732

Tabel 3.3.9. b Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: niet-steroïdale anti-inflammatoire geneesmiddelen (M01A) en protonpompinhibitoren (A02BC) – aantal patiënten en volume (in DDD)

Drugs class	Age group	Number of patients	Number of DDD	DDD/patient		
Proton pump inhibitors (PPI)	0 to 30 years	173.792	14.817.950	85,3		
	31 to 64 years	928.847	170.551.575	183,6		
	65 years and older	695.167	169.858.449	244,3		
	All ages	1.797.806	355.227.975	197,6		
Antiinflammatory and antirheumatic products, non-steroids (NSAID)	0 to 30 years	608.089	16.997.938	28,0		
	31 to 64 years	1.844.400	90.220.095	48,9		
	65 years and older	684.814	45.713.126	66,8		
	All ages	3.137.303	152.931.159	48,7		
Drugs class	Age group	Number of patients	Number of DDD NSAID	DDD NSAID/patient	Number of DDD PPI	DDD PPI/patient
NSAID - more than 180 DDD per year - in combination with PPI	0 to 30 years	817	246.621	301,9	156.075	191,0
	31 to 64 years	28.706	8.746.935	304,7	8.215.451	286,2
	65 years and older	24.408	7.226.179	296,1	7.043.684	288,6
	All ages	53.931	16.219.736	300,7	15.415.210	285,8

4. CONCLUSIE EN PERSPECTIEVEN

In deze zeventiende uitgave van de 'Farmaceutische Kengetallen van de Farmaceutische Verstrekkingen in de Ambulante Praktijk' heeft u kennis gemaakt met een beperkt gedeelte van de informatie die in het jaar 2014 werd ingezameld in het kader van Farmanet.

Naast gegevens met betrekking tot het voorgeschreven geneesmiddel en de voorschrijver, zijn in de Farmanetdatabank ook gegevens over de patiënt beschikbaar. Dit heeft ons bijvoorbeeld toegelaten om het aantal patiënten te berekenen die in België in behandeling zijn voor diabetes. Tevens hebben wij voor diezelfde patiëntengroep kunnen tonen hoeveel patiënten worden behandeld met lipidenverlagende middelen.

Deze enkele voorbeelden die wij geven in de huidige uitgave van de Kengetallen, moeten aantonen dat wij in België beschikken over een uniek gegevensbestand met betrekking tot het geneesmiddelenvoorschrift.

Om dit gegevensbestand optimaal te exploiteren, stelt het RIZIV gegevens ter beschikking van wetenschappelijke organisaties met het oog op het verrichten van onderzoek op het gebied van farmaco-epidemiologie en farmaco-economie⁷.

Het Comité voor de Evaluatie van de Medische Praktijk inzake Geneesmiddelen organiseert in samenspraak met de Minister en het RIZIV twee maal per jaar een consensusconferentie. Deze bijeenkomsten hebben tot doel om de voorschrijver therapeutische richtlijnen aan te reiken die enerzijds gestoeld zijn op wetenschappelijke evidentie maar tevens gericht zijn op de Belgische praktijk.

Van de volgende consensusvergaderingen is het verslag van de jury beschikbaar op <http://www.riziv.fgov.be/nl/publicaties/Paginas/consensusvergaderingen-juryrapport.aspx>:

- *De plaats van geneesmiddelen bij chronisch perifeer arterieel lijden*
- *De plaats van geneesmiddelen in de behandeling van arteriële hypertensie*
- *Doelmatig gebruik van antibiotica bij acute infecties van neus-keel-oren en de onderste luchtweg in de ambulante praktijk.*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij astma.*
- *Het doelmatig gebruik van antibiotica bij acute enteritis en bij acute urogenitale infecties in de ambulante praktijk.*
- *Het doelmatig gebruik van de hypolipemiërende geneesmiddelen*
- *Het doelmatig gebruik van niet-gefractioneerde heparines, heparines met laag moleculair gewicht en orale anticoagulantie bij de preventie en behandeling van veneuze trombo-embolische aandoeningen.*
- *Het doelmatig gebruik van zuurremmers bij gastro-oesofagale reflux en dyspepsie*
- *Het doelmatig gebruik van de orale antidiabetica*
- *Doelmatige behandeling van gecompliceerde hypertensie*
- *Het doelmatig gebruik van niet-steroïdale anti-inflammatoire farmaca*

⁷ Meer informatie over een aanvraag van Farmanetgegevens is te vinden op de RIZIV-website:

<http://www.riziv.fgov.be/nl/statistieken/geneesmiddel/Paginas/Statistieken-geneesmiddelen-apotheken-farmanet.aspx>

- *De doelmatige behandelingen voor de preventie van breuken ten gevolge van osteoporose*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de behandeling van dementie bij ouderen*
- *Het doelmatig gebruik van antidepressiva bij de behandeling van depressie*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de behandeling van stabiele angor*
- *Het doelmatig gebruik van antidepressiva in de behandeling van andere indicaties dan stemmingsstoornissen*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de behandeling van pijn in de ambulante zorg*
- *Het doelmatig gebruik van insulines, als monotherapie of als combinatietherapie met orale antidiabetica, bij de behandeling van diabetes*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij hartfalen in de ambulante behandeling*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de preventie van cardiovasculaire aandoeningen*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de behandeling van migraine*
- *Doelmatig gebruik van medische interventies bij de aanpak van influenza in de ambulante sector*
- *Doelmatige behandeling van allergische aandoeningen (rhinoconjunctivitis, astma, anafylaxie op hymenopteragif), anafylaxie en angio-oedeem*
- *Doelmatige behandelingen van benigne en maligne prostaatpathologieën*
- *Doelmatige behandeling van COPD*
- *Doelmatige medicamenteuze aanpak bij preventie en bij behandeling van cerebrovasculaire pathologieën in de eerstelijnsgezondheidszorg*
- *Doelmatige medicamenteuze behandeling bij type 2-diabetes in de eerstelijnsgezondheidszorg*
- *Adequaat gebruik van de hormonale contraceptie*
- *Preventie en behandeling van de veneuze trombo-embolieën*
- *Het rationeel gebruik van de hypolipemiërende geneesmiddelen*
- *Het rationeel gebruik van geneesmiddelen bij nierinsufficiëntie*
- *Het rationeel gebruik van calcium en vitamine D*

Van de volgende recente consensusvergadering zal het verslag eerstdaags beschikbaar zijn :

- *Het rationeel gebruik van geneesmiddelen bij arteriële hypertensie*

BIJLAGE: Hergroepering van de voorschrijvers volgens hun erkenningscodenummer

Groep	Omschrijving van de groep	Hergroepering	Erkeningscodenummer	Aantal voorschrijvers
1008	Geneesheren ingeschreven na 31 december 2004	Huisartsen	1000	789
1010	Algemeen geneeskundigen	Huisartsen	1.001+1.002	1.884
1011	Geneesheren ingeschreven vóór 31 december 2004	Huisartsen	1009	683
1015	Algemeen geneeskundigen in opleiding	Huisartsen	1.005+1.006	868
1020	Bijgeschoolde algemeen geneeskundigen	Huisartsen	1.003+1.004	16.570
1025	Bijgeschoolde algemeen geneeskundigen met een erkenning voor revalidatie	Huisartsen	1.007+1.008	3
1100	Stagedoend geneesheren	Specialisten	1.0xx	3.995
1110	Specialisten voor anesthesiologie	Specialisten	1100	2.227
1121	Specialisten voor heelkunde of voor heelkunde met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.140+1.153	1.723
1122	Specialisten voor neurochirurgie of voor neurochirurgie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.170+1.174	218
1123	Specialisten voor plastische heelkunde	Specialisten	1210	288
1124	Specialisten in geriatrie	Spécialistes	1.180+1.183+1.581+1.586	311
1130	Specialisten voor gynaecologie	Specialisten	1340	1.784
1140	Specialisten voor oftalmologie of voor oftalmologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.370+1.374	1.277
1150	Specialisten voor oto-rhino-laryngologie of voor ORL met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.410+1.414	772
1160	Specialisten voor urologie of voor urologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.450+1.454	479
1170	Specialisten voor orthopedie of voor orthopedie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.480+1.494	1.184
1180	Specialisten voor dermatovenereologie	Specialisten	1550	876
1186	Specialisten in endocrino-diabetologie	Spécialistes	1583	299
1191	Specialisten voor inwendige geneeskunde of voor inwendige geneeskunde met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.580+1.584	1.507
1192	Specialisten voor pneumologie of voor pneumologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.620+1.624	596
1193	Specialisten voor gastro-enterologie	Specialisten	1650	742
1200	Specialisten voor kindergeneeskunde of voor kindergeneeskunde met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.690+1.694	1.842
1210	Specialisten voor cardiologie of voor cardiologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.730+1.734	1.234
1220	Specialisten voor neuropsychiatrie, voor neurologie, voor psychiatrie met of zonder erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.760+1.770+1.780+1.764+1.774+1.784	2.979
1231	Specialisten voor reumatologie of voor reumatologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.790+1.794	259
1232	Specialisten voor fysische geneeskunde of voor fysische geneeskunde met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.830+1.834	572
1240	Specialisten voor klinische biologie of voor klinische biologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.860+1.862	688
1250	Specialisten in de pathologische anatomie	Specialisten	1870	321
1261	Specialisten in de röntgendiagnose	Specialisten	1930	1.712
1262	Specialisten voor radio- en radiumtherapie of voor radio- en radiumtherapie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.960+1.964	232
1270	Specialisten in de nucleaire geneeskunde of specialisten met een dubbele erkenning waarvan één de nucleaire geneeskunde is	Specialisten	1.970+1.971+1.972+1.995+1.793+1.965+1.996+1.997	363
1280	Andere specialisten	Specialisten	1.xxx	1.394
1310	Doctors in de geneeskunde die daarbij licentiaat in de tandheelkunde zijn	Tandartsen	3004	82
1311	Tandartsen	Tandartsen	3.001+3.002+3.003	7.990
1312	Tandartsen gespecialiseerd in parodontologie of orthodontie (en in opleiding)	Tandartsen	3.006 + 3.060+3.007+3.070	583
1320	Specialisten voor stomatologie	Tandartsen	1.520+3.005	479
1960	Specialisten voor medische oncologie	Specialisten	1-660	245
2030	Specialisten voor kindergeneeskunde, hematologie en pediatrie oncologie	Specialisten	1-698	27
TOTAAL:				60.077